

VÝCHODOSLOVENSKÝ PRAVEK

XI

NITRA 2018

VÝCHODOSLOVENSKÝ PRAVEK XI

Recenzované periodikum / Peer-reviewed periodical

Zostavovateľ / Edited by

Elena Miroššayová

Redakčná rada / Editorial board

Jan Gancarski, Eva Horváthová, Rastislav Hreha, Eszter Istvánovits, Lubomíra Kaminská, Mária Lamiová-Schmiedlová,
Igor Prochnenko

Počítačové spracovanie / Computer elaboration

Alica Marková

Grafický návrh a počítačové spracovanie obálky / Graphic layout and computer elaboration of the cover

Mária Rímska Karasová

Tlač / Printed by VEDA, vydavateľstvo SAV, Bratislava

© Archeologický ústav SAV, 2018

Kontaktná adresa (príspevky, ďalšie informácie) / Contact adress (Contributions, Further informations)
Archeologický ústav SAV, Hrnčiarska 13, SK – 040 01 Košice, Slovenská republika
e-mail: mirossa@saske.sk

Rozširuje, objednávky a predplatné prijíma / Distribution, ordering and subscriptions
Archeologický ústav SAV, Akademická 2, SK – 949 21 Nitra, Slovenská republika
e-mail: nraukniz@savba.sk

Za znenie a obsah príspevku zodpovedajú autori. Neprešlo jazykovou úpravou.

The authors are responsible for the contributions. Has not undergone language editing.

Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť reprodukovaná, alebo rozširovaná v žiadnej forme – elektronicky či mechanicky, vrátane fotokópií, nahrávania, alebo iným použitím informačného systému, vrátane webových stránok bez predbežného súhlasu vlastníka vydavateľských práv.

No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form – electronic or mechanical, including photocopy, recording, or any information storage and retrieval system, including web pages, without the prior written permission from the copyright owner.

Na prvej strane: zlomok kostenej ozdoby z hradu Šebeš.

First page: fragment of decoration made of bone from the castle Šebeš.

ISBN 978-80-8196-031-4

OBSAH

Elena Miroššayová

Predstov	5
----------------	---

Marián Soják – Maciej Wawrzczak

Spracovanie kamennej industrie z Ľubovnianskeho múzea – hradu v Starej Ľubovni	7
The study of the stone artifacts from the Ľubovnian Museum – castle in Stará Ľubovňa	36

Elena Miroššayová

Sídlickové objekty vekerzugskej kultúry v povodí Laborca	39
Settlement features of the vekerzug culture in the Laborec river basin	72

Lucia Luštíková

Lokality doby rímskej na východnom Slovensku – súpis	75
Sites from the roman period in eastern Slovakia – list	108

Lucia Luštíková – Ján Rákoš

Osada z doby rímskej v Blažiciach – revízne vyhodnotenie výskumu z roku 1958	111
Settlement from the roman period in Blažice – revision of the investigation from 1958	145

Mário Bielich – Marián Čurný – Zora Bielichová – Ján Tirpák

Správa o archeologickom výskume severovýchodného objektu šľachtického sídla v Markušovciach v roku 2006	149
Report about the archaeologic excavation on the northeaster building of the aristocratic residence in Markušovce in the year 2006	169

Kamil Švaňa – Peter Šimčík – Michal Šimkovic – Tomáš Petráško

Štyri sezóny výskumu hradu Šebeš	171
Four seasons of the excavations of the castle Šebeš	202

Marián Uličný

Neskorostredoveká keramika z hradu Šariš	205
Late middle ages ceramics from Šariš castle	244

Ігорь Прохненко – Владімір Мойжез – Марія Жиленко

Кафельная печь королевского замка Нъяаб	247
Igor Prohnenko – Volodimir Moizhez – Maria Zhylenko	
The tile stove of the Korolevo castle Njalab	303

Mária Lamiová-Schmiedlová

Výskumné pracovné stredisko Archeologického ústavu SAV v Košiciach je 65-ročné. Spomienky	307
--	-----

SPRACOVANIE KAMENNEJ INDUSTRIE Z ĽUBOVNIANSKEHO MÚZEA – HRADU V STAREJ ĽUBOVNI¹

M A R I Á N S O J Á K – M A C I E J W A W R Z C Z A K

Severovýchodný Spiš, severný Šariš, štiepaná kamenná industria, analýza, stredný paleolit, epipaleolit, mezolit, neolit až staršia doba bronzová.

Northeastern Spiš, Northern Šariš, Chipped Stone Industry, Analysis, Middle Palaeolithic, Late Palaeolithic, Mesolithic, from Neolithic to Early Bronze Age.

The paper is an analysis of stone objects from selected sites in Stará Ľubovňa and Sabinov districts, which are gathered in Stará Ľubovňa museum – hrad Stará Ľubovňa. The analysis showed (graph 1), that this collection is dominated by pseudoartifacts (71,09 %). The second numerous are prehistoric artifacts (24,17 %). Problematic artifacts, which have some signs of being hit, are in the third place (3,79 %). Small part of this collection consists of modern period artifact materials (0,95 %). The investigation of raw material (graph 2) proved that the most commonly used stones were radiolarites from Pieniny klippen belt (84,75 %). Next numerous in this collection are: Kraków Jurassic flint (5,08 %), limnosilicate (3,39 %) and from one piece (1,69 %) is flysh radiolarite, Jurassic flint variety G, obsidian and andesite. Unfortunately, it is problematic to classify most of the artifacts from chronologico-cultural point of view. The small part belongs to the Middle and Late Palaeolithic, Mesolithic and Neolithic. Some items of the collection can be combined with Eneolithic cultures whereas some of problematic artifacts can be dated back to the Early Bronze Age. Some of them can be combined with Orava types inventories. The stone artifacts from this region are mostly from the archaeological survey research and certainly do not reflect chronological and cultural situation. Most of the stones were mistakenly recognized as artifacts and mentioned in the cited literature, despite the fact that they were natural stone concretions.

ÚVOD

V rokoch 1988 až 1996 sa na severovýchodnom Slovensku, v okresoch Stará Ľubovňa a Sabinov (v regióne severovýchodného Spiša a severného Šariša), realizoval povrchový prieskum vytípovaných katastrálnych území tunajších miest a obcí. Prieskum uskutočnil P. Roth v spolupráci s P. Mišenkom, P. Glosom a G. Lukáčom. Výsledky týchto prieskumov sú zverejnené v nižšie citovanej archeologickej literatúre, prípadne v miestnej tlači. V kolekcii nálezov z tejto oblasti, uložených v Ľubovnianskem múzeu – hrade v Starej Ľubovni, je zastúpená štiepaná kamenná industria a črepy z neškorého stredoveku a najmä novoveku. Predložený príspevok analyzuje výhradne kamenné artefakty, ktorých doterajšie publikovanie ukázalo, že sú problematicky zaradené tak z hľadiska surovinovej,

ako aj typologickej stránky. Preto sme sa rozhodli uvedené kamenné výrobky opäťovne prehodnotiť. Práca nadväzuje na nálezy podobného charakteru z rožňavského múzea a zverejnené prednádávnom (Soják/Wawrzczak 2017).

DOTERAJŠÍ STAV BÁDANIA

Doterajší archeologický výskum, venovaný výskumu lokalít z doby kamennej až staršej doby bronzovej na území okresu Stará Ľubovňa a severnej časti okresu Sabinov (prv Prešov) priniesol veľa lokalít. Podrobnejšie informácie k jednotlivým náleziskám možno nájsť v nižšie citovaných prácach. Vo väčšine prípadov mal výskum charakter povrchového prieskumu. Jedine v troch prípadoch išlo o výskum formou archeologických sond.

Prieskumom sa získali informácie o osídlení

¹ Príspevok vznikol s finančnou podporou projektu APVV-14-0742 „Dynamika využívania surovinových zdrojov v paleolite a neolite na západo-slovensku“ a programu Erasmus.

v staršom paleolite z Vyšných Ružbáčov, hoci s problematickým datovaním (Bánesz 1961, 35; 1970, 9). Okrem toho sa časť nálezov z tejto i ďalších nálezísk datovala do stredného paleolitu, popri Vyšných Ružbachoch (Bánesz 1966a, 1; Javoršký 1982, 124; Kaminská 1999, 31) najmä Plaveč (Bánesz 1959; 1961, 35), odkiaľ pochádza rádiolaritový artefakt s problematickým datovaním. Omnoho viac je nálezisk zaradených do mladého paleolitu, ako napríklad Chmeľnica, Legnava, Hniezdne, Orlov, Vyšné Ružbachy, Plaveč i Plavnica (Bánesz 1965, 166; 1966, 23; 1976, 48; Bárta 1986, 42, Abb. 1; Kaminská 1991, 10, 28; Roth 1994, 88-90). Výraznejší je tiež počet lokalít z epipaleolitu, z nich sondážnym výskumom sa skúmali dve lokality – jaskyňa Aksamitka v Haligovciach a otvorené táborisko Pod Štokom I v Starej Ľubovni (Soják et al. 2004, 179; Soják/Valde-Nowak 2007; Valde-Nowak et al. 2007). Z ostatných epipaleolitickej nálezísk pochádzajú len zberové nálezy, ako napríklad z Jarabiny (Biernat et al. 2013). Naďalej však trvajú diskusie ohľadom bližšej chronologickej klasifikácie nálezov z jaskyne Aksamitka v Pieninách, kde sa ukazuje potreba revízneho výskumu (pozri Wawrzczak/Soják, v tlači – tu ďalšia literatúra).

Čo sa týka mladších pravekých období, získané nálezy z viacerých lokalít sú datované rámcovo do neolitu a eneolitu až doby bronzovej. Do prvého chronologického horizontu prináležia ojedinelé artefakty objavené počas výskumu epipaleolitickej táboriska v Starej Ľubovni (pozri Valde-Nowak et al. 2007), do druhého zas nálezy štiepanej kamennej industrie z katastra obce Mníšek nad Popradom a Podolíneč (Cheben et al. 1999; Cheben/Soják 2012, 128 n.).

Značná časť nálezov štiepanej kamennej industrie je nedostatočne datovaná. Vyplýva to prevažne z charakteru získaných nálezov (polosurovina a prevažne ústupy). Takéhoto rátu sú napríklad artefakty pochádzajúce z chotárov obcí Hniezdne (Javoršký 1984, 98), Jarabina (Javoršký 1986, 112), Kamienka (Javoršký 1985, 114), Veľký Lipník (Soják et al. 2004, 179) a Vyšné Ružbachy (Soják 2002a, 20; 2003, 136).

Naďalej pretrvávajú diskusie ohľadom bližšieho chronologického (neuvážujúc kultúrneho) zaradenia výrazných artefaktov z katastrov obcí Ľubotín, Podolíneč a Stará Ľubovňa. Časť bádateľov ich datuje do mladého, neskorého paleolitu, alebo mezolitu (porovnaj napríklad Bánesz 1962a; 1962b, 84-85; 1962c; 1962d; 1980, 205-206; Kaminská 1991, 12). Ide o nálezy nadobudnuté prevažne na prelome 19. a 20. stor. Michalom Greisigerom, analyzované

neskôr L. Báneszom (1962a). Uvedená industria si však vyžaduje opäťovné komplexné prehodnotenie.

Nezanedbateľný význam pre poznanie doby kamennej až doby bronzovej majú nálezy P. Rotha a jeho spolupracovníkov. Popri známych došlo k objaveniu nových lokalít, ktoré boli publikované (pozri nižšie katalóg lokalít). Nálezy sa získali z nasledovných katastrov obcí ležiacich v okrese Stará Ľubovňa a Sabinov: Hniezdne, Jarabina, Kamienka, Lacková, Litmanová, Malý Lipník, Nová Ľubovňa, Orlov, Plaveč, Šarišské Dravce, Šarišské Jastrabie, Stará Ľubovňa, Sulín, Torysa, Údol (Roth 1990, 144, 145; 1991k, 86; 1992b; 1992c; 1992d; 1994; 1995, 112; 1996; 1997; Roth/Glos 1997; 1998; Roth/Hunka 1997; Roth/Lukáč 1992; 1995; Roth/Mišenko 1992). Výskum sa realizoval tiež na Ľubovnianskom hrade, kde sa rovnako našli kamenné artefakty (Roth 1990, 145). Nálezy získané P. Rothom a kol. sú datované rôzne, navyše značná časť z nich je problematicky chronologicky zaradená a posúdená (pozri Wawrzczak/Soják, v tlači). Preto je ich revízia žiaduca.

Katalóg lokalít s výskytom štiepanej kamennej industrie²

1.

Lokalita: Stará Ľubovňa – Hrad

Opis artefaktu: 4 ks prírodný kameň (nie sú artefakty)
Surovina: 3 ks prekremený vápenec, 1 ks zelenohnedý rádiolarit

Datovanie: -

Inv. č.: A 19

Lit.: Roth 1988a; 1990, 145.

2.

Lokalita: Stará Ľubovňa – Hrad

Opis artefaktu: ústup – drobný (poľs. „łuszczeń“), s negatívmi odbitkami na všetkých hranach, 12 x 18 x 8 mm (obr. 1: 1; 7: 1)

Surovina: JP-G?

Datovanie: eneolit až staršia doba bronzová

Inv. č.: A 20

Lit.: Roth 1988a; 1990, 145.

3.

Lokalita: Stará Ľubovňa – Hrad

Opis artefaktu: rydlo – hranové (?), poškodené, 34 x 23 x 8 mm (obr. 1: 2; 7: 4)

Surovina: červenohnedý RA

Datovanie: pravek

Inv. č.: A 21

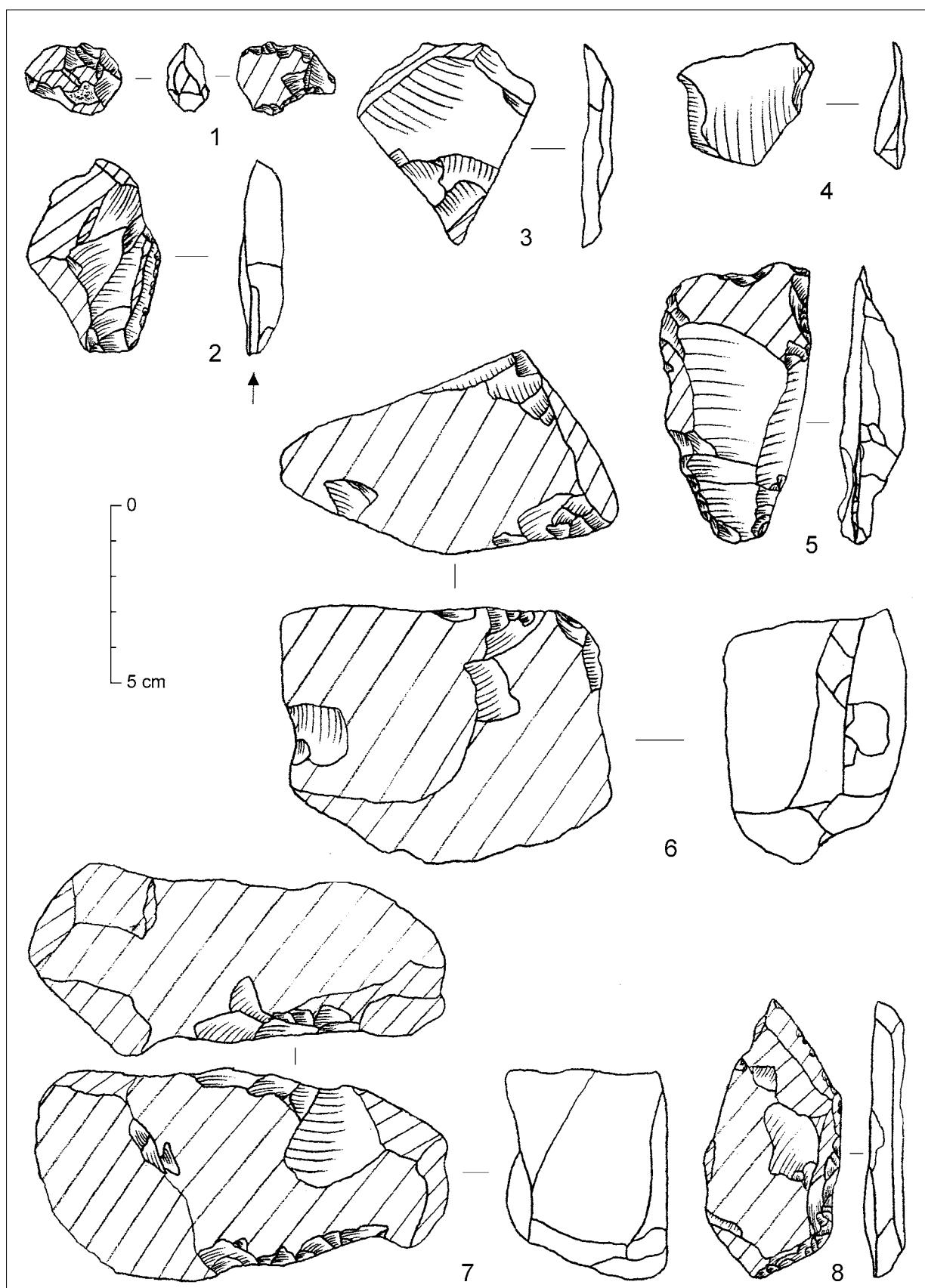
Lit.: Roth 1988a; 1990, 145.

² Katalóg je zostavený podľa inventárnych čísiel artefaktov zapísaných v Ľubovnianskom múzeu – hrad v Starej Ľubovni. Za sprístupnenie a publikovanie nálezov d'akujeme vedeniu uvedenej kultúrnej inštitúcie. Situovanie lokalít na mapách pozri: Roth 1994b; 1996 a tiež v citovaných nálezových správach. Nie všetky lokality sú však vedúcim výskumu zakreslené.

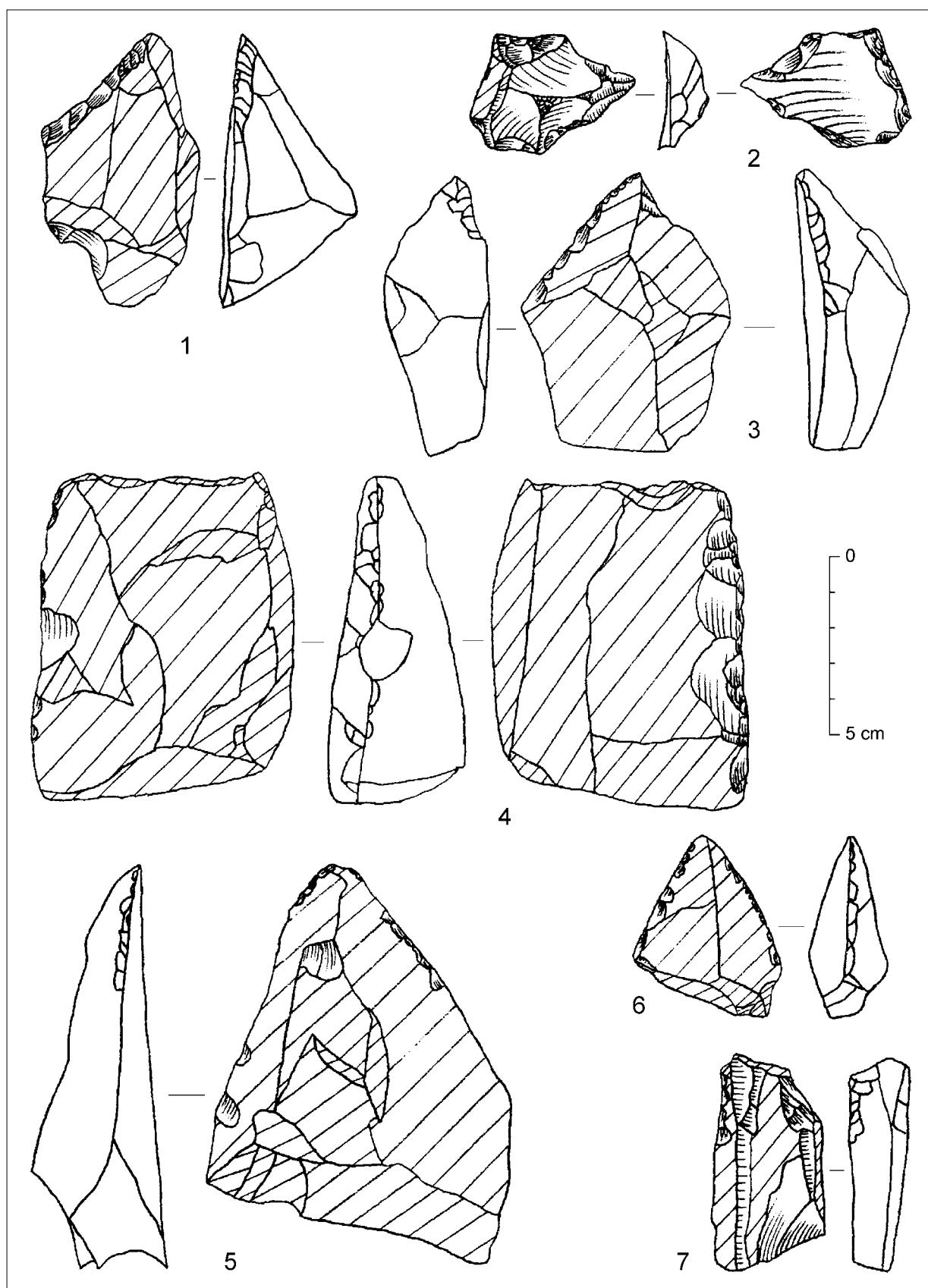
4.
Lokalita: Stará Ľubovňa – Hrad
Opis artefaktu:
a) 2 ks prírodný kameň (nie sú artefakty)
b) úštep – s viacsmerňmi negatívmi na vrchnej strane,
    22 x 24 x 6 mm (obr. 1: 4; 7: 3)
Surovina:
a) zelený RA
b) zelený RA
Datovanie: pravek
Inv. č.: A 24
Lit.: Roth 1988a; 1990, 145.
5.
Lokalita: Litmanová 1 – Polianky I
Opis artefaktu: úštep (?) – čepeľový, s miestnou strmou
    a polostrmou vrchnou retušou na pravej hrane,
    49 x 24 x 6 mm (obr. 1: 8; 7: 9)
Surovina: krémovozelený RA
Datovanie: pravek
Inv. č.: A 45
Lit.: Roth 1988b; 1990, 144.
6.
Lokalita: Litmanová 1 – Polianky I
Opis artefaktu: 5 ks prírodný kameň (nie sú artefakty)
Surovina: zelený RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 46
Lit.: Roth 1988b; 1990, 144.
7.
Lokalita: Litmanová 1 – Polianky I
Opis artefaktu: 2 ks prírodný kameň
Surovina: červenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 47
Lit.: Roth 1988b; 1990, 144.
8.
Lokalita: Litmanová 1 – Polianky I
Opis artefaktu: 2 ks prírodný kameň
Surovina: zelenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 48
Lit.: Roth 1988b; 1990, 144.
9.
Lokalita: Litmanová 1 – Polianky I
Opis artefaktu: 2 ks prírodný kameň
Surovina: zelenohnedý a červenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 49
Lit.: Roth 1988b; 1990, 144.
10.
Lokalita: Litmanová 1 – Polianky I
Opis artefaktu: prírodný kameň
Surovina: zelenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 50
Lit.: Roth 1988b; 1990, 144.
11.
Lokalita: Litmanová 1 – Polianky I
Opis artefaktu: prírodný kameň
Surovina: červenozelený RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 51
Lit.: Roth 1988b; 1990, 144.
12.
Lokalita: Litmanová 2 – Polianky II
Opis artefaktu: prírodný kameň
Surovina: červenozelený RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 52
Lit.: Roth 1988b; 1990, 144.
13.
Lokalita: Litmanová 2 – Polianky II
Opis artefaktu: 3 ks prírodný kameň
Surovina: 2 ks červenohnedý a 1 ks krémovohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 53
Lit.: Roth 1988b; 1990, 144.
14.
Lokalita: Litmanová 2 – Polianky II
Opis artefaktu: 2 ks prírodný kameň
Surovina: zelený RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 54
Lit.: Roth 1988b; 1990, 144.
15.
Lokalita: Litmanová 3 – Rozdiel
Opis artefaktu: Jadro – načaté, s negatívmi úštepow,
    čiastočne otlčené a s malou časťou zachovaného pôvod-
    ného povrchu, 36 x 72 x 28 mm (obr. 1: 7; 7: 6)
Surovina: zelený RA
Datovanie: pravek
Inv. č.: A 55
Lit.: Roth 1988b; 1990, 144.
16.
Lokalita: Litmanová 3 – Rozdiel
Opis artefaktu: prírodný kameň
Surovina: zelenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 56
Lit.: Roth 1988b; 1990, 144.
17.
Lokalita: Údol – pri Božej muke
Opis artefaktu: prírodný kameň
Surovina: červenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 57
Lit.: Roth 1988c; 1990, 145.
18.
Lokalita: Údol – pri Božej muke
Opis artefaktu: prírodný kameň
Surovina: červenohnedý RA

- Datovanie: -
Inv. č.: A 58
Lit.: Roth 1988c; 1990, 145.
19.
Lokalita: Údol – pri Božej muke
Opis artefaktu: prírodný kameň
Surovina: krémovohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 59
Lit.: Roth 1988c; 1990, 145.
20.
Lokalita: Údol – pri Božej muke
Opis artefaktu: 9 ks prírodný kameň
Surovina: červenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 60
Lit.: Roth 1988c; 1990, 145.
21.
Lokalita: Údol – pri Božej muke
Opis artefaktu: 3 ks prírodný kameň
Surovina: červenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 61
Lit.: Roth 1988c; 1990, 145.
22.
Lokalita: Údol – pri Božej muke
Opis artefaktu: 9 ks prírodný kameň
Surovina: červenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 62
Lit.: Roth 1988c; 1990, 145.
23.
Lokalita: Údol – pri Božej muke
Opis artefaktu: prírodný kameň
Surovina: červenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 63
Lit.: Roth 1988c; 1990, 145.
24.
Lokalita: Údol – pri Božej muke
Opis artefaktu: prírodný kameň
Surovina: zelenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 64
Lit.: Roth 1988c; 1990, 145.
25.
Lokalita: Údol – pri Božej muke
Opis artefaktu: prírodný kameň
Surovina: červenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 65
Lit.: Roth 1988c; 1990, 145.
26.
Lokalita: Údol – pri Božej muke
Opis artefaktu: prírodný kameň
Surovina: červenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 66
Lit.: Roth 1988c; 1990, 145.
27.
Lokalita: Stará Ľubovňa – medzi Štokom a riekom Poprad
Opis artefaktu: Úštep – čepelový, nepravidelný, z hrany
jadra („podtepliec“), 49 x 26 x 11 mm (obr. 1: 5; 7: 5)
Surovina: červenohnedý RA
Datovanie: epipaleolit (magdalénien?)
Inv. č.: A 67
Lit.: Roth 1991k, 86.
28.
Lokalita: Stará Ľubovňa – Hrad
Opis artefaktu: Úštep – poškodený, s čiastočne zachovaným pôvodným povrchom, 36 x 31 x 5 mm (obr. 1: 3; 7: 2)
Surovina: krémovohnedý RA
Datovanie: pravek
Inv. č.: A 82
Lit.: Roth 1990, 145.
29.
Lokalita: Stará Ľubovňa-Podsadek – Hajtovky
Opis artefaktu: prírodný kameň
Surovina: zelený RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 271
Lit.: Roth 1994b, 249.
30.
Lokalita: Stará Ľubovňa-Podsadek – Hajtovky
Opis artefaktu: prírodný kameň?
Surovina: zelenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 272
Lit.: Roth 1994b, 249.
31.
Lokalita: Stará Ľubovňa-Podsadek – Hajtovky
Opis artefaktu: 4 ks prírodný kameň
Surovina: červenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 273
Lit.: Roth 1994b, 249.
32.
Lokalita: Stará Ľubovňa-Podsadek – Hajtovky
Opis artefaktu: 8 ks prírodný kameň
Surovina: 1 ks zelenohnedý a 7 ks červenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 274
Lit.: Roth 1994b, 249.
33.
Lokalita: Stará Ľubovňa – Nemecký vrch
Opis artefaktu: prírodný kameň
Surovina: krémovozelený RA

- Datovanie: -
Inv. č.: A 275
Lit.: Roth 1992b, 89; 1994b, 249.
34.
Lokalita: Stará Ľubovňa-Podsadek – Hajtovky
Opis artefaktu: okruhliak – s negatívmi ústepov, 45 x 57 x 32 mm (obr. 1: 6; 7: 8)
Surovina: zelenohnedý RA
Datovanie: pravek
Inv. č.: A 276
Lit.: Roth 1994b, 249.
35. Lokalita: Stará Ľubovňa-Podsadek – Hajtovky
Opis artefaktu: prírodný kameň
Surovina: červenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 277
Lit.: Roth 1994b, 249.
36.
Lokalita: Stará Ľubovňa-Podsadek – Hajtovky
Opis artefaktu: Okruhliak – s negatívmi, so strmou retušou hrany, 48 x 28 x 23 mm (obr. 2: 1; 7: 10)
Surovina: zelenohnedý RA
Datovanie: pravek
Inv. č.: A 278
Lit.: Roth 1994b, 249.
37.
Lokalita: Stará Ľubovňa-Podsadek – Hajtovky
Opis artefaktu: vrták/„przekluwacz“ – atypický, na hrbom ústepe, 50 x 37 x 18 mm (obr. 2: 3; 7: 11)
Surovina: zelenohnedý RA
Datovanie: pravek (staršia doba bronzová?)
Inv. č.: A 279
Lit.: Roth 1994b, 249.
38.
Lokalita: Stará Ľubovňa-Podsadek – Hajtovky
Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
Surovina: krémovohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 280
Lit.: Roth 1994b, 249.
39.
Lokalita: Stará Ľubovňa-Podsadek – Hajtovky
Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
Surovina: zelenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 281
Lit.: Roth 1994b, 249.
40.
Lokalita: Stará Ľubovňa-Podsadek – Hajtovky
Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
Surovina: červenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 282
Lit.: Roth 1994b, 249.
41.
Lokalita: Stará Ľubovňa-Podsadek – Hajtovky
Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
Surovina: zelený RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 283
Lit.: Roth 1994b, 249.
42.
Lokalita: Stará Ľubovňa-Podsadek – Hajtovky
Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
Surovina: zelený RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 284
Lit.: Roth 1994b, 249.
43.
Lokalita: Pusté Pole-Intravilán – preložka cesty
Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
Surovina: zelený RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 287
Lit.: Roth 1994b, 250.
44.
Lokalita: Stará Ľubovňa – Uhlišká
Opis artefaktu: vrták/„przekluwacz“ (?) – hrubý, atypický, na ústepe z okruhliaka, 70 x 52 x 23 mm (obr. 2: 5; 7: 13)
Surovina: zelený RA
Datovanie: pravek (staršia doba bronzová?)
Inv. č.: A 290
Lit.: Roth 1992c, 103; 1994b, 249.
45.
Lokalita: Stará Ľubovňa – Uhlišká
Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
Surovina: zelený RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 291
Lit.: Roth 1992c, 103; 1994b, 249.
46.
Lokalita: Kamienka – Lán I
Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
Surovina: zelený RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 292
Lit.: Roth 1991a; 1992c, 102; 1994b, 251.
47.
Lokalita: Kamienka – Lán I
Opis artefaktu: vrták/„przekluwacz“ (?) – atypický, na ústepe s pôvodným povrchom, 32 x 26 x 13 mm (obr. 2: 6; 8: 1)
Surovina: zelený RA
Datovanie: pravek (staršia doba bronzová?)
Inv. č.: A 293
Lit.: Roth 1991a; 1992c, 102; 1994b, 251.

Obr. 1. Štiepaná kamenná industria zo zbierky Lubovnianského múzea – hradu v Starej Lubovni.
1 – jurský pazúrik, odroda G?; 2-8 – rádiolarit.

Obr. 2. Štiepaná kamenná industria zo zbierky Lubovnianského múzea – hradu v Starej Lubovni. 1-7 – rádiolárit.

48.
 Lokalita: Kamienka – Lán I
 Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
 Surovina: krémovozelený RA
 Datovanie: -
 Inv. č.: A 294
 Lit.: Roth 1991a; 1992c, 102; 1994b, 251.
49.
 Lokalita: Kamienka – Lán I
 Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)?
 Surovina: zelený RA
 Datovanie: -
 Inv. č.: A 295
 Lit.: Roth 1991a; 1992c, 102; 1994b, 251.
50.
 Lokalita: Kamienka – Lán I
 Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
 Surovina: krémovozelený RA
 Datovanie: -
 Inv. č.: A 296
 Lit.: Roth 1991a; 1992c, 102; 1994b, 251.
51.
 Lokalita: Kamienka – Lán I
 Opis artefaktu: úštep – s pôvodným povrhom, čiastočne retušovaný, 44 x 21 x 11 mm (obr. 3: 1; 8: 3)
 Surovina: krémovozelený RA
 Datovanie: pravek (staršia doba bronzová?)
 Inv. č.: A 297
 Lit.: Roth 1992c, 102; 1994b, 251.
52.
 Lokalita: Kamienka – Lán I
 Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
 Surovina: krémovozelený RA
 Datovanie: -
 Inv. č.: A 298
 Lit.: Roth 1991a; 1992c, 102; 1994b, 251.
53.
 Lokalita: Kamienka – Lán I
 Opis artefaktu: úštep – s pôvodným povrhom a čiastočne retušou hrany?, 38 x 19 x 11 mm (obr. 2: 7; 8: 2)
 Surovina: zelený RA
 Datovanie: pravek (staršia doba bronzová?)
 Inv. č.: A 299
 Lit.: Roth 1991a; 1992c, 102; 1994b, 251.
54.
 Lokalita: Kamienka – Lán I
 Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
 Surovina: zelený RA
 Datovanie: -
 Inv. č.: A 300
 Lit.: Roth 1991a; 1992c, 102; 1994b, 251.
55.
 Lokalita: Kamienka – Lán I
 Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
56.
 Lokalita: Kamienka – Lán I
 Opis artefaktu: 6 ks prírodný kameň (nie sú artefakty)
 Surovina: 2 ks zelený a 4 ks červenohnedý RA
 Datovanie: -
 Inv. č.: A 301
 Lit.: Roth 1991a; 1992c, 102; 1994b, 251.
57.
 Lokalita: Kamienka – Lán II
 Opis artefaktu: 3 ks prírodný kameň (nie sú artefakty)
 Surovina: 1 ks zelenohnedý a 2 ks zelený RA
 Datovanie: -
 Inv. č.: A 307
 Lit.: Roth 1991b; 1992c, 103; 1994b, 251.
58.
 Lokalita: Kamienka – Pod Nižnou hrou
 Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
 Surovina: krémovohnedý RA
 Datovanie: -
 Inv. č.: A 308
 Lit.: Roth 1991c; 1992c, 103; 1994b, 251.
59.
 Lokalita: Kamienka – Pod Nižnou hrou
 Opis artefaktu: vrták alebo driapadlo – na ústepe, s čiastočnou bifaciálnou retušou, 21 x 27 x 9 mm (obr. 2: 7; 7: 7)
 Surovina: červenohnedý RA
 Datovanie: pravek (stredný paleolit?)
 Inv. č.: A 309
 Lit.: Roth 1991c; 1992c, 103; 1994b, 251.
60.
 Lokalita: Kamienka – Pod Nižnou hrou
 Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
 Surovina: zelený RA
 Datovanie: -
 Inv. č.: A 310
 Lit.: Roth 1991c; 1992c, 103; 1994b, 251.
61.
 Lokalita: Kamienka – Pod Nižnou hrou
 Opis artefaktu: 2 ks prírodný kameň (nie sú artefakty)
 Surovina: červenohnedý RA
 Datovanie: -
 Inv. č.: A 311
 Lit.: Roth 1991c; 1992c, 103; 1994b, 251.
62.
 Lokalita: Hniezdne – pri Kameňolome I (alebo Kút)
 Opis artefaktu: okruhliak – prírodný, s nevýraznou obojstrannou retušou hrany (nožovitý nástroj)?, 56 x 43 x 23 mm (obr. 2: 4; 7: 12)

Surovina: zelený RA

Datovanie: pravek (eneolit-staršia doba bronzová?)

Inv. č.: A 317

Lit.: Roth 1991d; 1992c, 102; 1994b, 251.

63.

Lokalita: Hniezdne – pri Kameňolome I (alebo Kút)

Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)

Surovina: červenohnedý RA

Datovanie: -

Inv. č.: A 318

Lit.: Roth 1991d; 1992c, 102; 1994b, 251.

64.

Lokalita: Hniezdne – pri Kameňolome I (alebo Kút)

Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)

Surovina: krémovozelený RA

Datovanie: -

Inv. č.: A 319

Lit.: Roth 1991d; 1992c, 102; 1994b, 251.

65.

Lokalita: Hniezdne – pri Kameňolome I (alebo Kút)

Opis artefaktu: okruhliak – s ojedinelými negatívimi
a s čiastočne zachovaným pôvodným povrchom,
43 x 40 x 16 mm (obr. 3: 2; 8: 4)

Surovina: zelený RA

Datovanie: pravek

Inv. č.: A 320

Lit.: Roth 1991d; 1992c, 102; 1994b, 251.

66.

Lokalita: Hniezdne – pri Kameňolome I (alebo Kút)

Opis artefaktu:

a) mikrovrták „mikroprzeklúwacz“ – na ústepe,
s čiastočne zachovaným pôvodným povrchom,
26 x 37 x 11 mm (obr. 3: 3; 8: 5)

b) 2 ks prírodný kameň (nie sú artefakty)

Surovina:

a) červenohnedý RA s krémovozelenými žilkami

b) červenohnedý a zelený RA

Datovanie:

a) pravek

b) -

Inv. č.: A 321

Lit.: Roth 1991d; 1992c, 102; 1994b, 251.

67.

Lokalita: Hniezdne – Kút (alebo pri Kameňolome I)

Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)

Surovina: červenohnedý RA

Datovanie: -

Inv. č.: A 330

Lit.: Roth 1991e; 1992c, 102; 1994b, 252.

68.

Lokalita: Hniezdne – Pri kameňolome II

Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)

Surovina: zelený RA

Datovanie: -

Inv. č.: A 334

Lit.: Roth 1991f; 1992c, 102; 1994b, 252.

69.

Lokalita: Hniezdne – Pri kameňolome II

Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)

Surovina: zelený RA

Datovanie: -

Inv. č.: A 335

Lit.: Roth 1991f; 1992c, 102; 1994b, 252.

70.

Lokalita: Hniezdne – Pri kameňolome II

Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)

Surovina: zelený RA

Datovanie: -

Inv. č.: A 336

Lit.: Roth 1991f; 1992c, 102; 1994b, 252.

71.

Lokalita: Hniezdne – Pri kameňolome II

Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)

Surovina: krémovozelený RA

Datovanie: -

Inv. č.: A 337

Lit.: Roth 1991f; 1992c, 102; 1994b, 252.

72.

Lokalita: Hniezdne – Pri kameňolome II

Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)

Surovina: krémovozelený RA

Datovanie: -

Inv. č.: A 338

Lit.: Roth 1991f; 1992c, 102, 1994b, 252.

73.

Lokalita: Hniezdne – Pri kameňolome III

Opis artefaktu: rydlo – klinové bočné, na prírodnom
ústepe, 32 x 22 x 9 mm (obr. 3: 5; 8: 7)

Surovina: červenohnedý RA

Datovanie: pravek

Inv. č.: A 341

Lit.: Roth 1991g; 1992c, 102; 1994b, 252.

74.

Lokalita: Hniezdne – Pri kameňolome III

Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)

Surovina: krémovohnedý vápnitý RA

Datovanie: -

Inv. č.: A 342

Lit.: Roth 1991g; 1992c, 102; 1994b, 252.

75.

Lokalita: Hniezdne – Pri kameňolome III

Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)

Surovina: sivohnedý RA

Datovanie: -

Inv. č.: A 343

Lit.: Roth 1991g; 1992c, 102; 1994b, 252.

76.

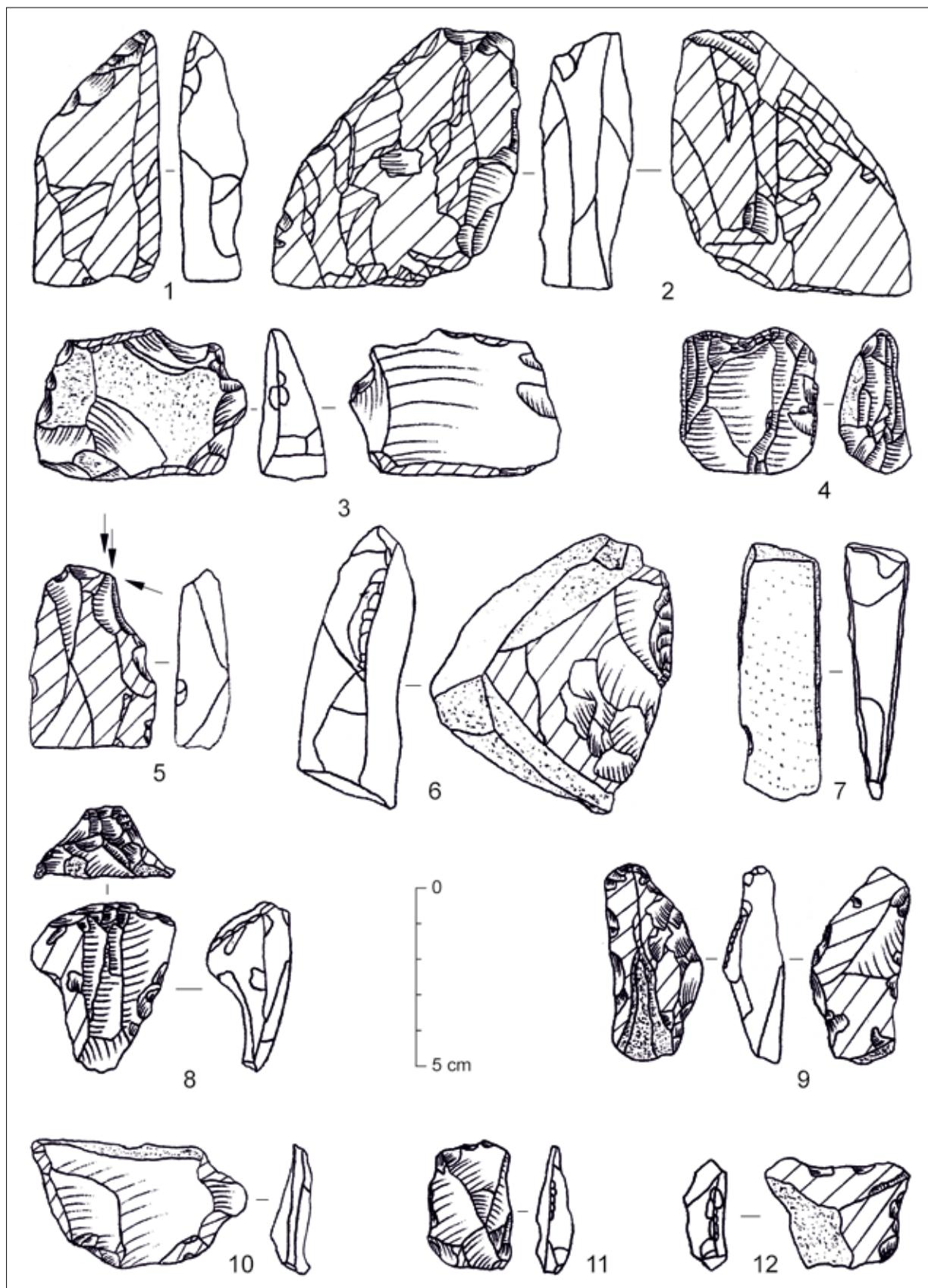
Lokalita: Hniezdne – Pri kameňolome III

Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)

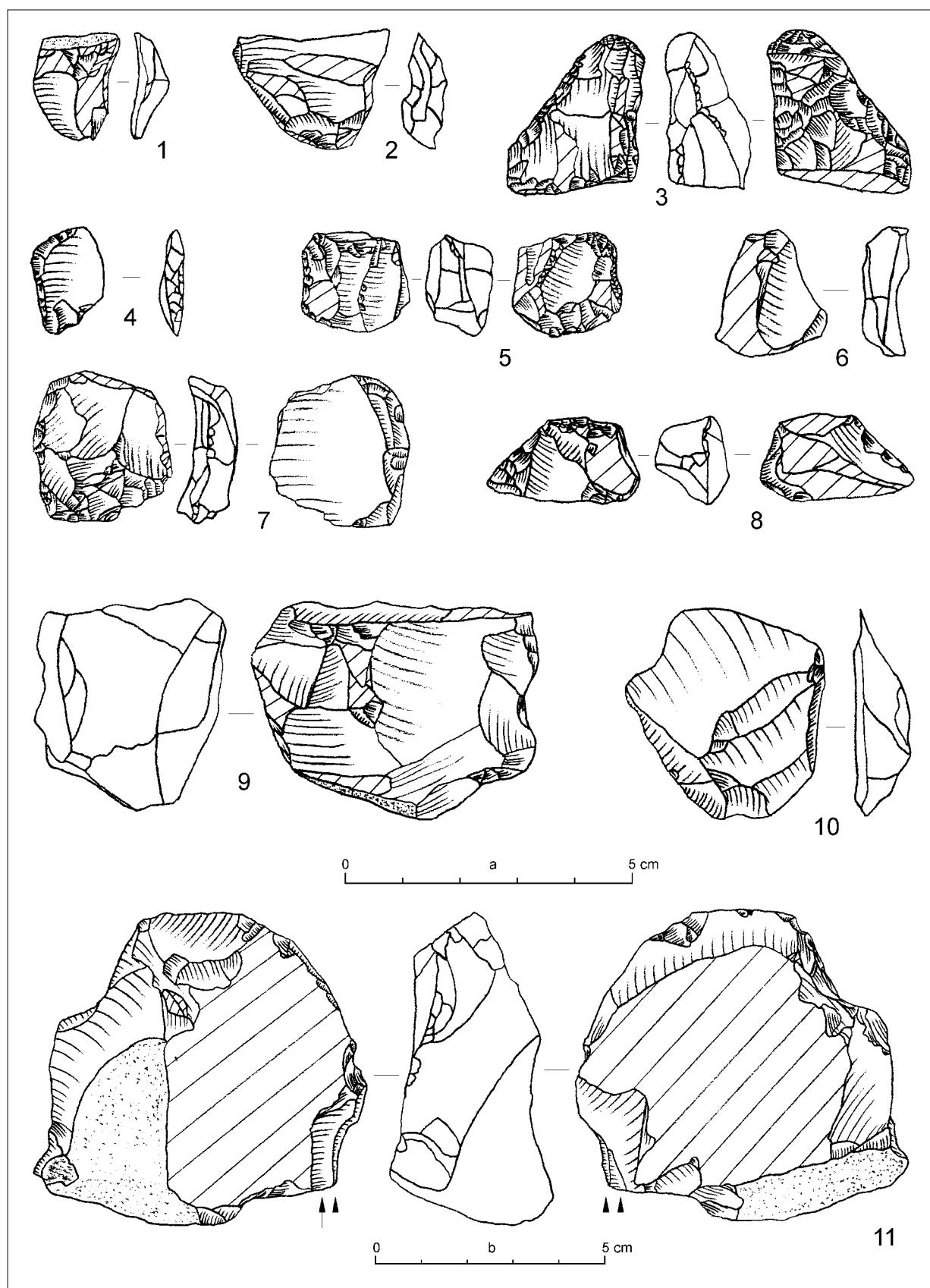
Surovina: sivohnedý RA

- Datovanie: -
Inv. č.: A 344
Lit.: Roth 1991a; 1992c, 102; 1994b, 252.
77.
Lokalita: Hniezdne – Pri kameňolome IV
Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
Surovina: tmavozelený RA, omletý
Datovanie: -
Inv. č.: A 348
Lit.: Roth 1992a, 1992b, 89; 1992c, 102; 1994b, 252.
78.
Lokalita: Hniezdne – Pri kameňolome IV
Opis artefaktu: 2 ks prírodný kameň (nie sú artefakty)
Surovina: červenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 349
Lit.: Roth 1992a; 1992b, 89; 1992c, 102; 1994b, 252.
79.
Lokalita: Hniezdne – Pod Pisárskym vrchom
Opis artefaktu: mikrojadro – jednopodstavové, čepeľovo-úštepové, s negatívmi na viacerých stranách („odlúpniach“), 25 x 24 x 11 mm (obr. 3: 4; 8: 6)
Surovina: zelený („stalowo-szary“) RA
Datovanie: mezolit
Inv. č.: A 350
Lit.: Roth 1991h; 1992c, 102; 1994b, 252.
80.
Lokalita: Mníšek nad Popradom-Medzibrodie 2 – Riečna terasa nad údolím Popradu
Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
Surovina: tmavosivý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 379
Lit.: Lukáč/Roth 1991a; Roth 1994b, 253; Roth/Lukáč 1992, 107.
81.
Lokalita: Mníšek nad Popradom-Medzibrodie 2 – Riečna terasa nad údolím Popradu
Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
Surovina: sivozelený RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 380
Lit.: Lukáč/Roth 1991a; Roth 1994b, 253; Roth/Lukáč 1992, 107.
82.
Lokalita: Mníšek nad Popradom-Medzibrodie 2 – Riečna terasa nad údolím Popradu
Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
Surovina: tmavosivý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 381
Lit.: Lukáč/Roth 1991a; Roth 1994b, 253; Roth/Lukáč 1992, 107.
83.
Lokalita: Mníšek nad Popradom-Medzibrodie 2 – Riečna terasa nad údolím Popradu
Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
Surovina: sivozelený RA
- Datovanie: -
Inv. č.: A 382
Lit.: Lukáč/Roth 1991a; Roth 1994b, 253; Roth/Lukáč 1992, 107.
84.
Lokalita: Mníšek nad Popradom-Medzibrodie 2 – Riečna terasa nad údolím Popradu
Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
Surovina: sivozelený RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 383
Lit.: Lukáč/Roth 1991a; Roth 1994, 253; Roth/Lukáč 1992, 107.
85.
Lokalita: Mníšek nad Popradom-Medzibrodie 2 – Riečna terasa nad údolím Popradu
Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
Surovina: zelený RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 384
Lit.: Lukáč/Roth 1991a; Roth 1994b, 254; Roth/Lukáč 1992, 107.
86.
Lokalita: Mníšek nad Popradom-Medzibrodie 2 – Riečna terasa nad údolím Popradu
Opis artefaktu: 7 ks prírodný kameň (nie sú artefakty)
Surovina: sivozelený RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 385
Lit.: Lukáč/Roth 1991a; Roth 1994b, 254; Roth/Lukáč 1992, 107.
87.
Lokalita: Jarabina – Medzi jarkami
Opis artefaktu: úštep – prírodný z okruhliaka, s miestnou retušou hrany a s čiastočne zachovaným pôvodným povrchom, 50 x 41 x 17 mm (obr. 3: 6; 8: 8)
Surovina: krémovozelený vápnitý RA
Datovanie: pravek (starsia doba bronzova)
Inv. č.: A 391
Lit.: Lukáč/Roth 1991b; Roth 1994b, 253; Roth/Lukáč 1992, 107.
88.
Lokalita: Jarabina – Medzi jarkami
Opis artefaktu: 4 ks prírodný kameň (nie sú artefakty)
Surovina: sivozelený vápnitý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 392
Lit.: Lukáč/Roth 1991b; Roth 1994b, 253; Roth/Lukáč 1992, 107.
89.
Lokalita: Sulín-Malý Sulín – Verenice II
Opis artefaktu: úštep – s pôvodným povrhom, s retušovanou a sčasti otlčenou hranou (obr. 3: 9; 8: 11)
Surovina: svetlozelený RA
Datovanie: pravek (staršia doba bronzová?)
Inv. č.: A 397
Lit.: Lukáč/Roth 1991c; Roth 1994b, 254; Roth/Lukáč 1992, 107.
90.
Lokalita: Sulín-Malý Sulín – Intravilán
Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
Surovina: vápnitý červenohnedý RA

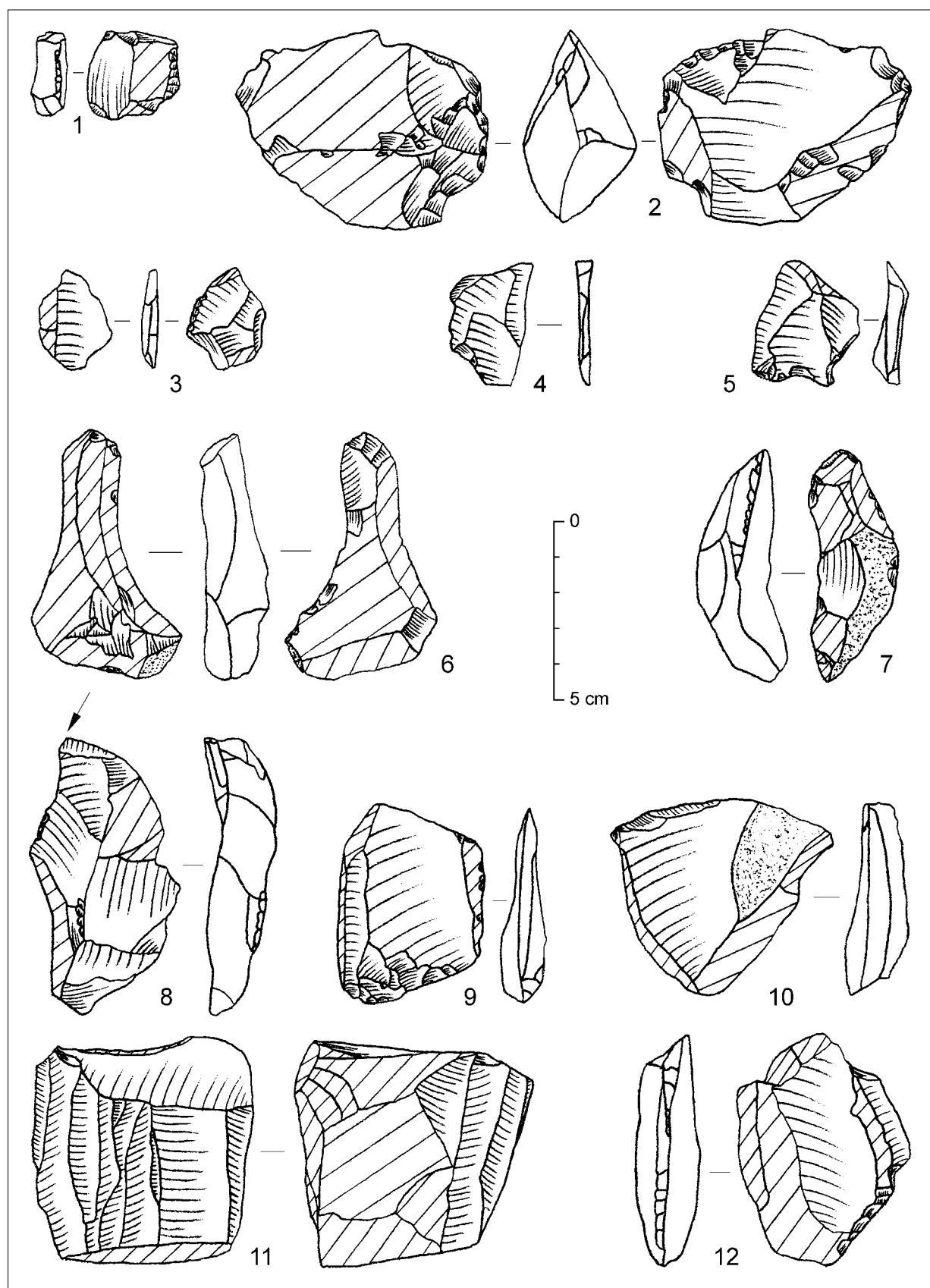
- Datovanie: -
Inv. č.: A 401
Lit.: Lukáč/Roth 1991d; Roth 1994b, 254; Roth/Lukáč 1992, 107.
91.
Lokalita: Nová Ľubovňa – Vyšný talár
Opis artefaktu: úštep, 22 x 36 x 6 mm (obr. 3: 10; 8: 12)
Surovina: červenohnedý RA
Datovanie: pravek
Inv. č.: A 434
Lit.: Roth 1991i; 1992c, 103; 1994b, 250.
92.
Lokalita: Šarišské Dravce – Goduša
Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
Surovina: červenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 439
Lit.: Roth/Mišenko 1992.
93.
Lokalita: Torysa – Lieskovec
Opis artefaktu: Makrorydlo – na plochej okruhliakovej hľuze s čiastočne zachovanou kôrou, 69 x 70 x 35 mm (obr. 4: 11; 9: 15)
Surovina: JPP
Datovanie: epipaleolit (magdalénien?)
Inv. č.: A 440
Lit.: Roth/Mišenko 1992.
94.
Lokalita: Plaveč-Podzámok – Hradný vrch
Opis artefaktu: Klin – kopytovitý ? – sekundárne upravený na brúšik, 44 x 14 x 11 mm (obr. 3: 7; 8: 9)
Surovina: A
Datovanie: ?
Inv. č.: A 441
Lit.: Roth 1992d; 1994, 254; Soják 2000, 226.
95.
Lokalita: Stará Ľubovňa-Podsadek - Intravilán
Opis artefaktu: prírodný kameň – okruhliak s prírodnými negatívmi (nie je artefakt)
Surovina: červenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 443
Lit.: Roth 1992c, 104; 1994, 249.
96.
Lokalita: Stará Ľubovňa – pod Krenčovkou
Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
Surovina: červenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 447
Lit.: Roth 1992c, 104; 1994b, 249.
97.
Lokalita: Stará Ľubovňa – pod Krenčovkou
Opis artefaktu: prírodný kameň – fragment okruhliaka (nie je artefakt)
98.
Lokalita: ?
Opis artefaktu: úštep – s miestnou obojstrannou retušou hrán, s čiastočne zachovaným pôvodným povrchom, 19 x 25 x 7 mm (obr. 3: 12; 8: 14)
Surovina: JPP
Datovanie: neolit až staršia doba bronzová?
Inv. č.: A 817
Lit.:
99.
Lokalita: Orlov – Úboč
Opis artefaktu: prírodný kameň otlčený transportom vo vode – plochý okruhliak (nie je artefakt)
Surovina: zelenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 839
Lit.: Roth 1996, 64; Roth/Lukáč 1995, 114.
100.
Lokalita: Orlov – Úboč
Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
Surovina: krémovohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: 840
Lit.: Roth 1996, 64; Roth/Lukáč 1995, 114.
101.
Lokalita: Orlov – Úboč
Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
Surovina: krémovohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 841
Lit.: Roth 1996, 64; Roth/Lukáč 1995, 114.
102.
Lokalita: Orlov – Úboč
Opis artefaktu: úštep – čepelový, s náznakom retuše na oboch hranách, prírodne vyhladený, 23 x 15 x 6 mm (obr. 3: 11; 8: 13)
Surovina: svetlozelený RA
Datovanie: pravek
Inv. č.: A 842
Lit.: Roth 1996, 64; Roth/Lukáč 1995, 114.
103.
Lokalita: Šarišské Jastrabie – Dlhý kopec I
Opis artefaktu: Jadro – drobné, čepelovo-úštepové, fragment, 29 x 25 x 14 mm (obr. 3: 8; 8: 10)
Surovina: OBS
Datovanie: neolit (bukovohorská kultúra?)
Inv. č.: A 893
Lit.: Roth 1996, 69.

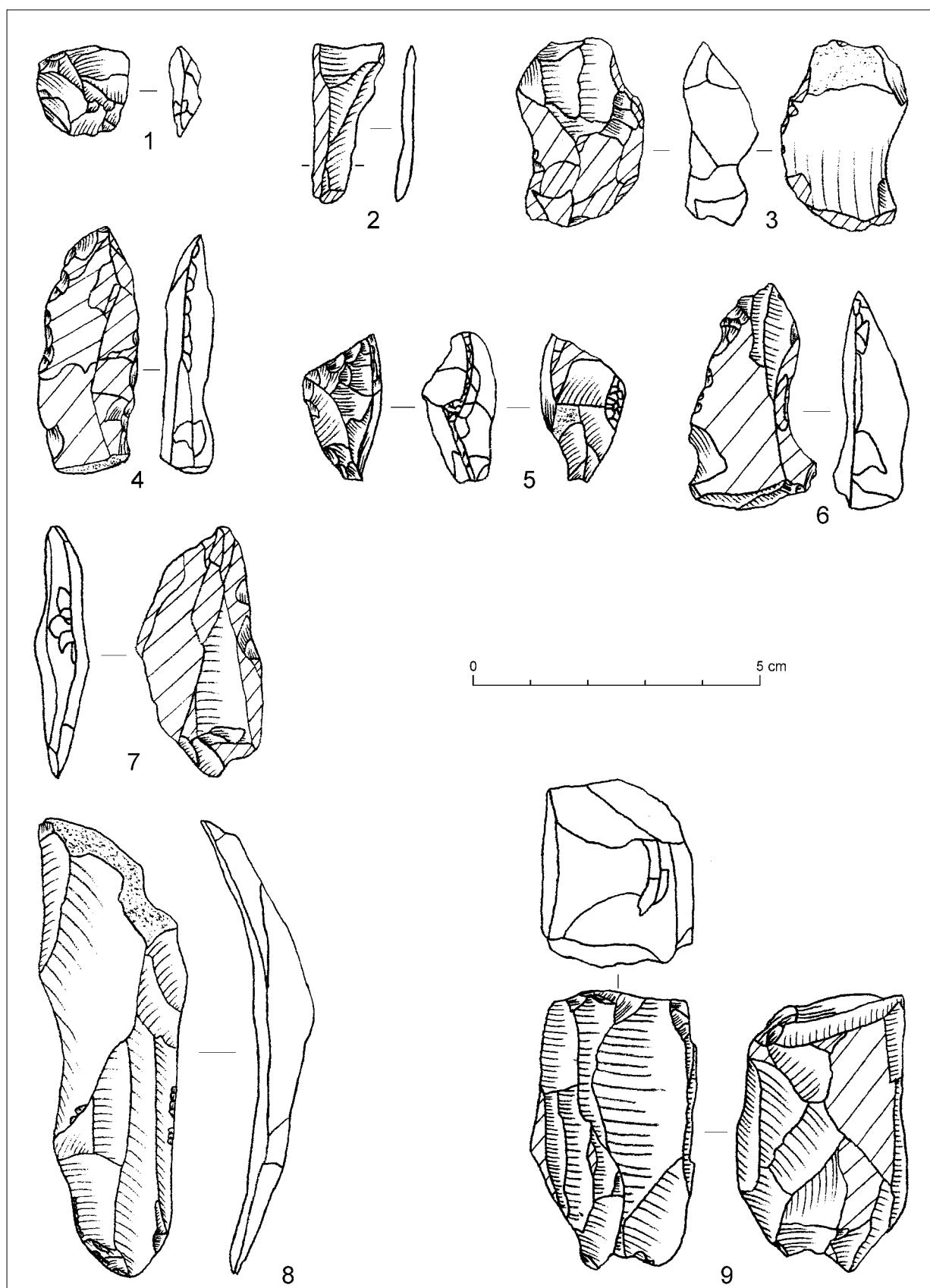
Obr. 3. Štiepaná a brúsená kamenná industria zo zbierky Lubovnianského múzea – hradu v Starej Lubovni.
1-6, 9-11 – rádiolarit; 7 – andezit; 8 – obsidián; 12 – jurský podkrakovský pazúrik.

Obr. 4. Štiepaná kamenná industria zo zbierky Lubovnianského múzea – hradu v Starej Lubovni.
1-6, 8, 9 – rádiolarit; 7 – flyšový rádiolarit; 10 – limnosilicít; 11 – jurský podkrakovský pazúrik.

Obr. 5. Štiepaná kamenná industria zo zbierky Ľubovnianského múzea – hradu v Starej Ľubovni. 1-12 – rádiolarit.

Obr. 6. Štiepaná kamenná industria zo zbierky Lubovnianského múzea – hradu v Starej Lubovni.
1-7, 9 – rádiolarit; 8 – patinovaný silicít (juriský podkrakovský pazúrik?).

104.
 Lokalita: Šarišské Jastrabie – Dlhý kopec I
 Opis artefaktu: vrták „,prekluwacz“ – hrubý, 27 x 23 x 15 mm
 (obr. 4: 3; 9: 3)
 Surovina: krémovozelený („stalowo-szary“) RA
 Datovanie: pravek (staršia doba bronzová?)
 Inv. č.: A 894
 Lit.: Roth 1996, 69.
105.
 Lokalita: Šarišské Jastrabie – Dlhý kopec I
 Opis artefaktu: úštep, 20 x 27 x 8 mm (obr. 4: 2; 9: 2)
 Surovina: krémovozelený („stalowo-szary“) RA
 Datovanie: pravek
 Inv. č.: A 895
 Lit.: Roth 1996, 69.
106.
 Lokalita: Šarišské Jastrabie – Dlhý kopec I
 Opis artefaktu:
 a) mikroúštep (tylczak?) – s vrchnou retušou a rydlovými údermi na ľavej hrane, 18 x 12 x 4 mm (obr. 4: 4; 9: 4)
 b) úštep, 18 x 13 x 5 mm (obr. 4: 1; 9: 1)
 Surovina: krémovozelený („stalowo-szary“) RA
 Datovanie:
 a) mezolit?
 b) pravek
 Inv. č.: A 896
 Lit.: Roth 1996, 69.
107.
 Lokalita: Šarišské Jastrabie – Dlhý kopec I
 Opis artefaktu: mikrojadro – s negatívmi útlych čepieľok, 17 x 17 x 11 mm (obr. 4: 5; 9: 5)
 Surovina: krémovozelený („stalowo-szary“) RA
 Datovanie: mezolit?
 Inv. č.: A 897
 Lit.: Roth 1996, 69.
108.
 Lokalita: Šarišské Jastrabie – Dlhý kopec I
 Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
 Surovina: červenohnedý RA
 Datovanie: -
 Inv. č.: A 899
 Lit.: Roth 1996, 69.
109.
 Lokalita: Šarišské Jastrabie – Dlhý kopec I
 Opis artefaktu: úštep – z mikrojadra, s retušovanou ľavou hranou, 27 x 24 x 7 mm (obr. 4: 7; 9: 8)
 Surovina: flyšový RA
 Datovanie: mezolit?
 Inv. č.: A 900
 Lit.: Roth 1996, 69.
110.
 Lokalita: Ľubotín – Dlhý kopec
 Opis artefaktu: mikrojadro – fragment, 22 x 19 x 8 mm (obr. 4: 6; 9: 6)
 Surovina: svetlozelený („stalowo-szary“) RA
111.
 Lokalita: Ľubotín – Dlhý kopec
 Opis artefaktu: úštep – s čiastočnou retušou pravej hrany, 15 x 15 x 6 mm (obr. 5: 1; 9: 11)
 Surovina: svetlozelený („stalowo-szary“) RA
 Datovanie: pravek
 Inv. č.: A 911
 Lit.: Roth 1996, 64; Roth/Lukáč 1995, 115.
112.
 Lokalita: Ľubotín – Hartlová
 Opis artefaktu: jadro – nepravidelné, úštepové, 37 x 49 x 32 mm (obr. 4: 9; 9: 9)
 Surovina: červenohnedý RA
 Datovanie: pravek
 Inv. č.: A 918
 Lit.: Roth 1996, 63; Roth/Lukáč 1995, 115.
113.
 Lokalita: Ľubotín – Hartlová
 Opis artefaktu: úštep – z hrany jadra, 34 x 45 x 20 mm (obr. 5: 2; 9: 16)
 Surovina: červenohnedý RA
 Datovanie: pravek
 Inv. č.: A 919
 Lit.: Roth 1996, 63; Roth/Lukáč 1995, 114.
114.
 Lokalita: Ľubotín – Hartlová
 Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
 Surovina: červenohnedý RA
 Datovanie: -
 Inv. č.: A 920
 Lit.: Roth 1996, 63; Roth/Lukáč 1995, 115.
115.
 Lokalita: Šarišské Jastrabie – Nad mlynom
 Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
 Surovina: krémovozelený RA
 Datovanie: -
 Inv. č.: A 940
 Lit.: Roth 1996, 70; Roth/Lukáč 1995, 115.
116.
 Lokalita: Šarišské Jastrabie – Dlhý kopec I
 Opis artefaktu: jadro – drobné, značne vytažené, 15 x 27 x 12 mm (obr. 4: 8; 9: 7)
 Surovina: svetlozelený („stalowo-szary“) RA
 Datovanie: pravek
 Inv. č.: A 943
 Lit.: Roth 1996, 69; Roth/Lukáč 1995, 115.
117.
 Lokalita: Šarišské Jastrabie – Dlhý kopec II
 Opis artefaktu: kameň – prírodný, so stopami opracovania?, 43 x 27 x 11 mm (obr. 5: 6; 10: 1)
 Surovina: svetlozelený („stalowo-szary“) RA

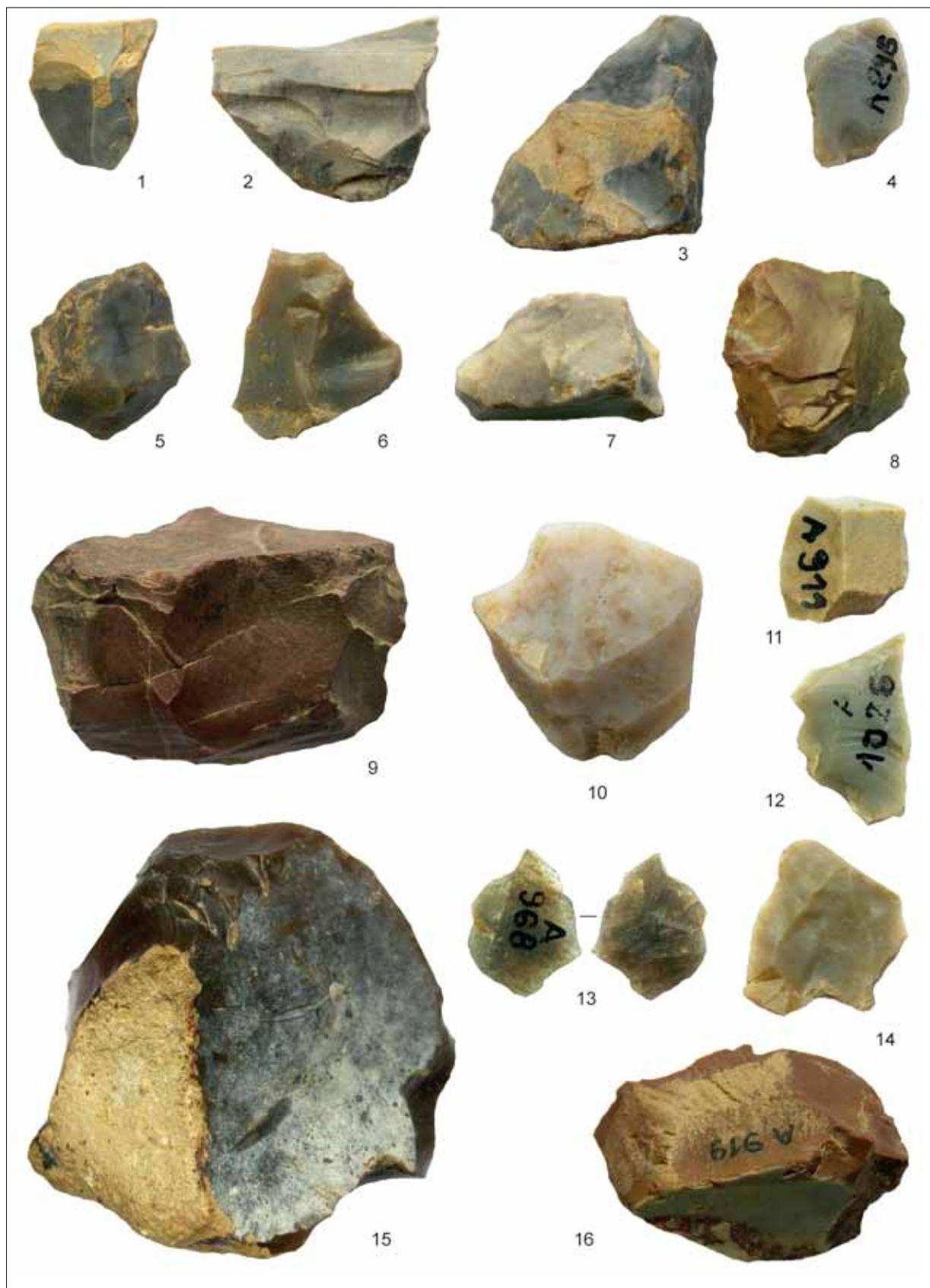
- Datovanie: pravek
Inv. č.: A 944
Lit.: Roth 1996, 69; Roth/Lukáč 1995, 115.
118.
Lokalita: Šarišské Jastrabie – Dlhý kopec II
Opis artefaktu: kameň – prírodný, so stopami opracovania?
41 x 14 x 13 mm (obr. 5: 7; 10: 2)
Surovina: svetlozelený („stalowo-szary“) RA
Datovanie: pravek
Inv. č.: A 945
Lit.: Roth 1996, 69; Roth/Lukáč 1995, 115.
119.
Lokalita: Plaveč – Šajby
Opis artefaktu: úštep – z kraja jadra, s negatívmi čepelí,
37 x 34 x 10 mm (obr. 4: 10; 9: 10)
Surovina: limnosilicít
Datovanie: pravek (neolit – eneolit?)
Inv. č.: A 952
Lit.: Roth 1996, 67; Roth/Lukáč 1995, 115.
120.
Lokalita: Plaveč – Pod Kopou
Opis artefaktu: čepel – masívna, z jednopodstavového
jadra, s úžitkovou retušou pravej hrany, na terminálnej
časti s čiastočne zachovanou kôrou, 79 x 28 x 10 mm
(obr. 6: 8; 10: 6)
Surovina: patinovaný silicít (JPP?)
Datovanie: mladý až neskorý paleolit
Inv. č.: A 959
Lit.: Roth 1996, 67; Roth/Lukáč 1995, 115.
121.
Lokalita: Plaveč – Hradný vrch
Opis artefaktu: úštep, 21 x 18 x 5 mm (obr. 5: 5; 9: 14)
Surovina: krémovozelený RA
Datovanie: pravek
Inv. č.: A 967
Lit.: Roth 1996, 65; Roth/Lukáč 1995, 115.
122.
Lokalita: Plaveč – Hradný vrch
Opis artefaktu: mikrouštep – s čiastočnou retušou na
hrane, 18 x 13 x 3 mm (obr. 5: 3; 9: 13)
Surovina: limnosilicít?
Datovanie: pravek
Inv. č.: A 968
Lit.: Roth 1996, 65 (uvádzza mylne čiernosivý OBS); Roth/
Lukáč 1995, 115.
123.
Lokalita: ?
Opis artefaktu: úštep, 22 x 13 x 3 mm (obr. 5: 4; 9: 12)
Surovina: svetlozelený („stalowo-szary“) RA
Datovanie: pravek
Inv. č.: A 1026
Lit.:
124.
Lokalita: Stará Ľubovňa-Podsadek – Nemecký vrch
Opis artefaktu: kameň – prírodný, so stopami opracova-
nia, 44 x 22 x 9 mm (obr. 6: 7; 10: 15)
Surovina: zelený RA
Datovanie: pravek
Inv. č.: A 1428
Lit.: Roth 1996, 69.
125.
Lokalita: Kamienka – Pod Kýčerou I
Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
Surovina: červenohnedý RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 1481
Lit.: Roth 1997, 154.
126.
Lokalita: Kamienka – Dolinky I
Opis artefaktu: kameň – prírodný, s čiastočnou retušou
na hrane, 43 x 17 x 9 mm (obr. 6: 4; 10: 13)
Surovina: zelený RA
Datovanie: pravek
Inv. č.: A 1482
Lit.: Roth 1997, 154.
127.
Lokalita: Jarabina – Bučok
Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
Surovina: zelený RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 1496
Lit.: Roth/Hunka 1997.
128.
Lokalita: Jarabina – Bučok
Opis artefaktu: okruhliak – s negatívmi, s čiastočne
zachovaným pôvodným povrchom, 32 x 21 x 12 mm
(obr. 6: 3; 10: 11)
Surovina: svetlozelený („stalowo-szary“) RA
Datovanie: pravek
Inv. č.: A 1497
Lit.: Roth/Hunka 1997.
129.
Lokalita: Jarabina – Bučok
Opis artefaktu:
a) mikrouštep, 16 x 16 x 6 mm (obr. 6: 1; 10: 10)
b) úštep – s otlčeným bokom, 26 x 15 x 13 mm
(obr. 6: 5; 10: 14)
Surovina: svetlozelený RA
Datovanie: pravek
Inv. č.: A 1498
Lit.: Roth/Hunka 1997.
130.
Lokalita: ?
Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)
Surovina: zelený RA
Datovanie: -
Inv. č.: A 1521
Lit.:

Obr. 7. Štiepaná kamenná industria zo zbierky Lubovnianského múzea – hradu v Starej Lubovni.
1 – jurský pazúrik, odroda G?; 2-13 – rádiolarit.

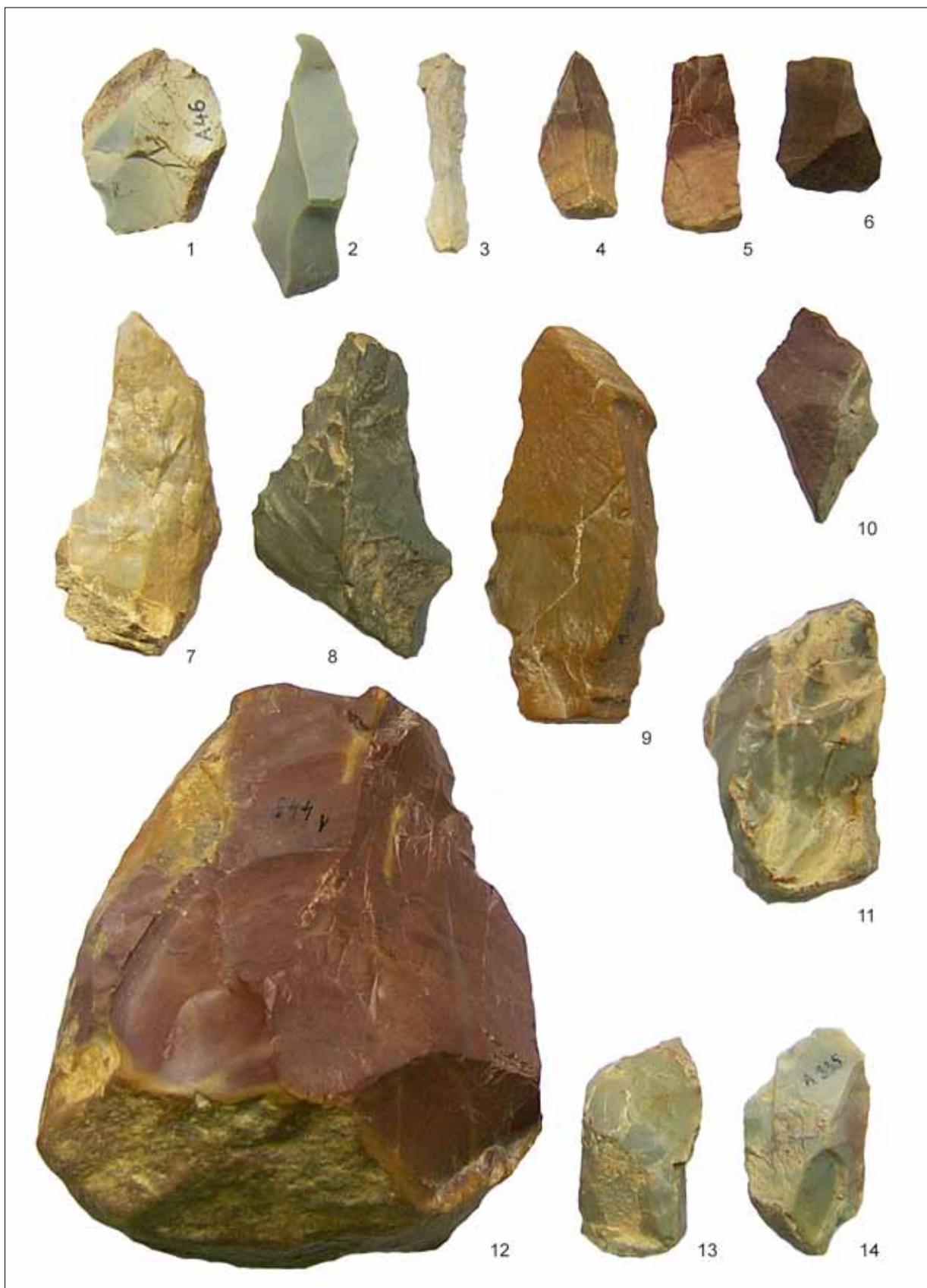
Obr. 8. Štiepaná a brúsená kamenná industria zo zbierky Lubovnianského múzea – hradu v Starej Lubovni.
1-8, 11-13 – rádiolarit; 9 – andezit; 10 – obsidián; 14 – jurský podkrovský pazúrik.

Obr. 9. Štiepaná kamenná industria zo zbierky Lubovnianského múzea – hradu v Starej Lubovni.
1-7, 9, 11-14, 16 – rádiolarit; 8 – flyšový rádiolarit; 10 – limnosilicít; 15 – juriský podkrakovský pazúrik.

Obr. 10. Štiepaná kamenná industria zo zbierky Lubovnianského múzea – hradu v Starej Lubovni.
1-5, 7-16 – rádiolarit; 6 – patinovaný pazúrik (juriský podkrakovský pazúrik?).

Obr. 11. Ukážka rádiolaritových pseudoartefaktov v zbierke Lubovnianského múzea – hradu v Starej Lubovni.

131.

Lokalita: ?

Opis artefaktu: vrták/przekluwacz ? – na ústepe z hrany jadra, 40 x 22 x 12 mm (obr. 6: 6; 10: 16)

Surovina: červenohnedý RA

Datovanie: pravek

Inv. č.: A 1522

Lit.:

132.

Lokalita: Malý Lipník – Vrchliesky I

Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)

Surovina: červenohnedý RA

Datovanie: -

Inv. č.: A 1557

Lit.: Roth/Glos 1997, 156.

133.

Lokalita: Malý Lipník – Vrchliesky I

Opis artefaktu: čepel – zachovaná v dvoch fragmentoch, 29 x 12 x 2 mm (obr. 10: 7)

Surovina: červenohnedý RA

Datovanie: pravek (epipaleolit?)

Inv. č.: A 1565

Lit.: Roth/Glos 1997, 156.

134.

Lokalita: Malý Lipník – Vrchliesky I

Opis artefaktu: úštep, 35 x 25 x 8 mm (obr. 5: 9; 10: 4)

Surovina: červenohnedý RA

Datovanie: pravek (epipaleolit?)

Inv. č.: A 1566

Lit.: Roth/Glos 1997, 156.

135.

Lokalita: Malý Lipník – Vrchliesky I

Opis artefaktu: úštep, 34 x 38 x 11 mm (obr. 5: 10; 10: 5)

Surovina: červenohnedý RA

Datovanie: pravek (epipaleolit?)

Inv. č.: A 1567

Lit.: Roth/Glos 1997, 156.

136.

Lokalita: Malý Lipník – Vrchliesky I

Opis artefaktu: jadro – jednopodstavové, čepelové, 39 x 39 x 41 mm (obr. 5: 11; 10: 8)

Surovina: červenohnedý RA

Datovanie: pravek (epipaleolit?)

Inv. č.: A 1568

Lit.: Roth/Glos 1997, 156.

137.

Lokalita: Malý Lipník – Vrchliesky I

Opis artefaktu: jadro – jednopodstavové, čepelové, 49 x 30 x 26 mm (obr. 6: 9; 10: 12)

Surovina: červený RA

Datovanie: pravek (epipaleolit?)

Inv. č.: A 1569

Lit.: Roth/Glos 1997, 156.

138.

Lokalita: ?

Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)

Surovina: zelený RA

Datovanie: -

Inv. č.: A 1573

Lit.:

139.

Lokalita: ?

Opis artefaktu: prírodný okruhliak (nie je artefakt)

Surovina: kremenc

Datovanie: -

Inv. č.: A 1581

Lit.:

140.

Lokalita: Kamenica – Hrad

Opis artefaktu: úštep – prírodný kameň (nie je artefakt)

Surovina: červenohnedý RA so zelenými žilkami

Datovanie: -

Inv. č.: A 1644

Lit.: Roth/Glos 1998.

141.

Lokalita: Kamenica – Hrad

Opis artefaktu: úštep – fragment (artefakt?), 40 x 30 x 11 mm (obr. 5: 12; 10: 9)

Surovina: červenohnedý RA so zelenými žilkami

Datovanie: pravek

Inv. č.: A 1645

Lit.: Roth/Glos 1998.

142.

Lokalita: ?

Opis artefaktu: kameň – fragment (nie je artefakt), čiastočne ohladený

Surovina: muskovitický pieskovec

Datovanie: -

Inv. č.: A 1772

Lit.:

143.

Lokalita: ?

Opis artefaktu: kameň – plochý, vyhladený, fragment

Surovina: bridlica

Datovanie: novovek?

Inv. č.: A 2180

Lit.:

144.

Lokalita: ?

Opis artefaktu: rydlo? – na ústepe so stopami primárneho opracovania („zatępiec“), 48 x 24 x 10 mm (obr. 5: 8; 10: 3)

Surovina: zelený RA

Datovanie: pravek

Inv. č.: A 2572

Lit.:

145.

Lokalita: ?

Opis artefaktu: prírodný kameň (nie je artefakt)

Surovina: krémovohnedý RA

Datovanie: -

Inv. č.: A 2629

Lit.:

146.

Lokalita: ?

Opis artefaktu: kresadlový kameň do pušky

Surovina: JPP

Datovanie: novovek

Inv. č.: A 2963

Lit.:

Použité skratky:

A – andezit

JP-G – jurský pazúrik, odröda G

JPP – jurský podkrakovský pazúrik

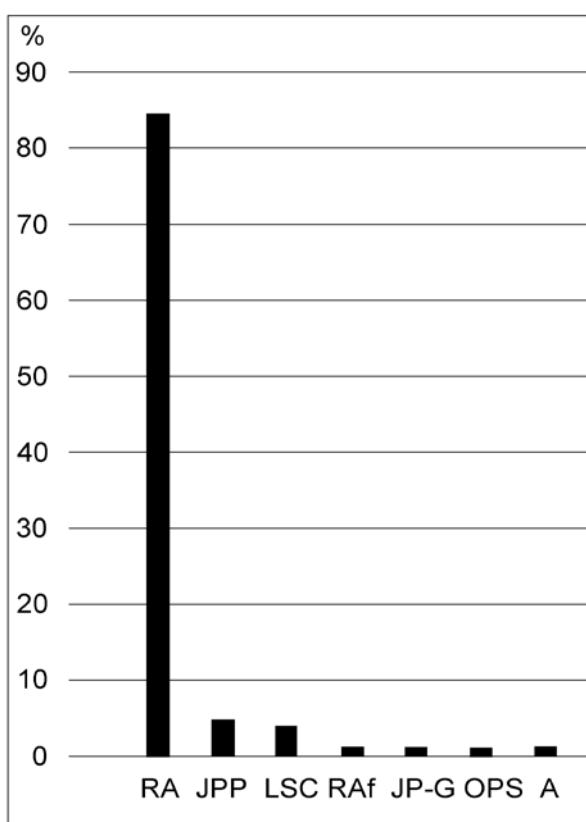
Lit. – literatúra a pramene

LSC – limnosilicít

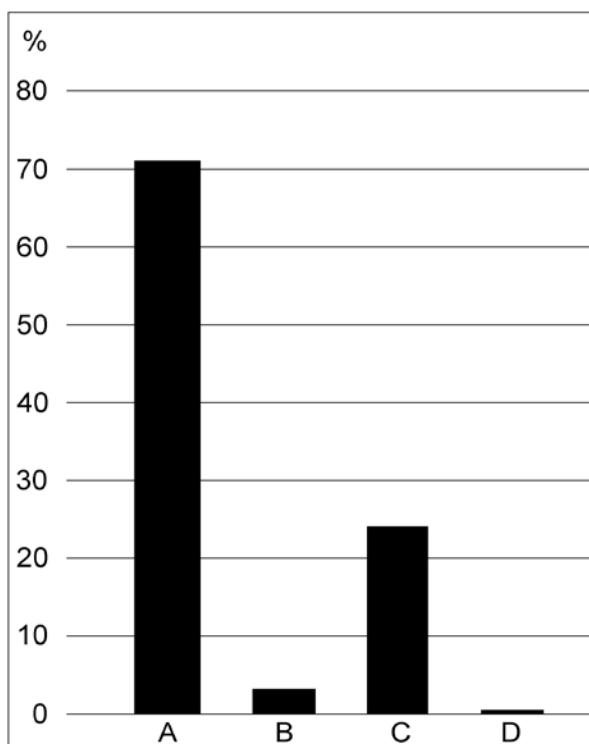
OBS – obsidián

RA – rádiolarit

RAf – flyšový rádiolarit

Graf 2. Surovinová skladba analyzovanej kolekcie kameniných artefaktov (v %). RA – rádiolarit; JPP – jurský podkrakovský pazúrik; LSC – limnosilicít; RAf – flyšový rádiolarit; JP-G – jurský pazúrik, odröda G; OBS – obsidián; A – andezit.

Graf 1. Kategória zastúpených kamenných artefaktov (v %). A – pseudoartefakty; B – problematické artefakty; C – praveké artefakty; D – novoveké artefakty.

ANALÝZA MATERIÁLOV

Artefakty a pseudoartefakty

Analyzované zberové nálezy artefaktov (spolu 211 ks) sme rozdelili do troch kategórií:

A) pseudoartefakty, t. j. prírodné kamene bez stôp opracovania – 150 ks;

B) problematické artefakty, t. j. s náznakmi možného opracovania – 8 ks;

C) praveké artefakty – 51 ks;

D) novoveké artefakty – 2 ks (pozri katalóg nálerov, č. 143 a 146).

Z priloženého grafu 1 vyplýva, že v študovanej kolekcii kamenných exemplárov výrazne dominujú pseudoartefakty, predstavujúce až 71,09 %. Na druhom mieste sú regulárne praveké artefakty (24,17 %) na úkor problematických artefaktov s náznakmi opracovania (3,79 %). Nepatrne zastúpenia majú novoveké artefakty (0,95 %), ktorími sú pazúrikový výrobok do kresadlového zámku novovekej pušky a neúplný plochý vyhladený kameň z bridlice neznámej funkcie.

Prírodné kamene, ktorých je najviac, nemajú stopy zámerného opracovania. Ide o prírodné konkrécie a hľúzy rádiolaritov, zozbierané P. Rothom a kol. a považované (publikované) za artefakty. Je ne-pochybné, že sú naturálne otlčené transportom vo vodnom prostredí, resp. sa orbou dostali na povrch ornice z podložia materských hornín. Na niektorých sú viditeľné domnéle stopy opracovania hrán či povrchu prostredníctvom poľnohospodárskeho pluhu, a vykazujú tak pseudonegatívy.

Použitá surovina

Spolu sa analyzovalo 59 kamenných výrobkov, z nich regulárnych pravekých artefaktov je 51 ks a predpokladaných artefaktov s možným opracovaním 8 ks.

V zberových nálezoch sú zastúpené nasledovné suroviny (skratky pozri vyššie): RA – 50 ks; JPP – 3 ks; LSC – 2 ks; RAF, JP-G, OBS a A po 1 kuse.

Najviac zastúpenou surovinou je rádiolarit, pôvodom z bradlového pásma Pienin (84,75 %), teda s primárny výskyтом v bezprostrednej blízkosti od lokalít (napr. Bárta 1979, 11 obr. 3; Kaminská 2014, 46, obr. 2; Kozłowski et al. 1981). Za ním nasleduje jurský podkrakovský pazúrik (označovaný tiež ako silicít Krakovsko-čenstochowskej jury) s 5,08-percentným podielom, pochádzajúci z oblasti severne od hrebeňa Karpát (oblasť Krakova; Kaczanowska/Kozłowski 1976). Nepočetnú skupinu tvorí limnosilicít (3,39 %), pochádzajúci z východného Slovenska (Slanské/Zemplínske vrchy, jedna žltá varieta), prípadne z oblasti stredoslovenských banských neovulkanitov (Kremnické a Štiavnické vrchy a Žiarska kotlina, v súbore identifikovaná jedna tmavá varieta). Po jednom kuse (po 1,69 %) je identifikovaný predpokladaný flyšový rádiolarit, jurský pazúrik – odrody G, obsidián a andezit. V prípade rádiolaritu ide o uprednostňovaný štiepateľný materiál spomedzi „severokarpatskej provincie silicítových surovín“ (Valde-Nowak 2013). Do tejto surovinovej provincie patrí aj menej, hoci už v epipaleolite a mezolite využívaná, flyšová rádiolitová odroda, avšak s problematickou lokalizáciou pôvodných zdrojov (Valde-Nowak et al. 2007). Jurský pazúrik – odroda G je ďalšou špecifickou surovinou odrodou z dnešného poľského územia (povodie rieky Krztyňa), z ktorej sa zhotovali a na Slovensko (vrátane Spiša) importovali prevažne typické masívne čepele a silicítové sekery v badenskom kultúrnom prostredí (napr. Pelisiak 2006, 82, Fig. 7; 2008, 143, 145, Fig. 1, 3). Akiste vzhľadom k lokálnym pieninským rádiolaritom sa tu výraznejšie nepresadila kvalitná obsidiánová surovina s primárny výskytom v blízkosti východoslovenských

limnosilicítov (Zemplínske vrchy; Bárta 1979, 11, obr. 3; Kaminská 2014, 46, obr. 2). Jediný problematický brúsený artefakt zhotovali z mladej vulkanickej horniny – andezitu, vyskytujúceho sa napríklad východne od Prešova (za konzultácie vďačíme E. Illášovej), resp. pozdĺž južnej hranice Karpát (Lexa et al. 2009, 209, Fig. 1). Z uvedenej suroviny je doložená produkcia neolitickej a eneolitickej sekier na Spiši (Hovorka/Soják 1997).

DATOVANIE

Stredný paleolit

Napriek problematickej chronologicko-kultúrnej klasifikácii väčšiny artefaktov možno jeden z nich zaradiť do stredného paleolitu, hoci nevedno s istotou rozhodnúť, k akému typu nástroja vyčlenený artefakt patrí. Môže ísť o vrták/„przekluwacz“ s čiastočnou bifacialnou retušou, alebo o driapadlo/„zgrzebło“ (obr. 2: 2; 7: 7). Rádiolaritový výrobok z obce Kamienka – polohy Pod Nižnou hurou (artefakt č. 59) nachádza priliehajúce analógie v iných stredopaleolitických inventároch (pozri Prošek 1953, 159 :7; Neruda/Kaminská 2013, 107, Fig. 58: 1; Valde-Nowak 2003, 31, Fig. 17: 5). V tejto súvislosti hodno uviesť, že všeobecne chápany slovenský Spiš, ako aj susedné územia, sa vyznačujú prítomnosťou pomerne početných stredopaleolitických nálezisk (Vlček 1953; Bánesz 1961, 35; 1990; Kaminská 1999, 26, obr. 17; 2005, Kaminská et al. 2000).

Neskorý paleolit/epipaleolit

Masívne rydlo z Torysy – polohy Lieskovec (č. 93; obr. 4: 11; 9: 15), vyrobené na plochej okruhliakovej hľuze z jurského podkrakovského pazúrika, nachádza najbližšiu paralelu v makrolitickej nástrojoch tohto typu magdalénienskej kultúry (Valde-Nowak et al. 2007, 9 n., Fig. 9, 10; Wawrzczak/Profus 2016, 188, ryc. 2: b). S uvedenou kultúrou možno s najväčšou pravdepodobnosťou spojiť aj rádiolaritový čepeľový ústup z hrany jadra („podtēpiec“) zo Staréj Ľubovne (č. 27; obr. 1: 5; 7: 5), objavený akiste priamo v areáli skúmaného epipaleolitického taboriska (Valde-Nowak et al. 2007, 14, Pl. II: 9).

V prípade masívnej patinovanej čepeli z jednopodstavového jadra z Plavča (č. 120; obr. 6: 8; 10: 6) nemožno vylúčiť gravettiensku či epigravettiensku provenienciu (porovnaj Hromada 1998, 158, obr. 7: 19-20). Spomenutá čepeľ však nachádza blízke analógie tiež v magdalénienskej kultúre (Biernat et al. 2013, 14, Pl. IV: 12).

Epipaleolitické artefakty sa v analyzovanej kolekcii našli prevažne v Malom Lipníku – poloha Vrchliesky I (č. 136 a 137; obr. 5: 11; 6: 9; 10: 8, 12). Oba zastúpené čepeľové jednopodstavové jadrá sú typologicky blízke inventáru šwideriénskej kultúry (Ginter 1974, 99, Pl. XIV: 6; Roczkalski/Włodarczak 2002, 71 nn., tab. 13: 4, 14: 1, 18: 1). Do uvedeného obdobia možno zaradiť tiež ďalšie tri exempláre, typologicky zastupujúce čepeľ (č. 133; obr. 6: 2; 10: 7) a dva ústupy (č. 134 a 135; obr. 5: 9, 10; 10: 4, 5). V prípade jadier však nemožno úplne vylúčiť ani magdaléniensku kultúru (por. Biernat et al. 2013, 13, Pl. III).

Epipaleolitické osídlenie je v doline Popradu dobre známe z Popradu (Soják 2002b). Lokality v Malom Lipníku tak dobre zapadajú do okruhu uvedeného osídlenia.

Mezolit

V predmetnom súbore je niekoľko drobných štiepaných kamenných exemplárov, zaradených všeobecne do mezolitu. Analógiu pre mezolitické jadrá z Hniezdneho (č. 79; obr. 3: 4; 8: 6) a Šarišského Jastrabia (č. 107; obr. 4: 5; 9: 5) a ústup z mikrolitickejho jadra z ostatnej spomenutej lokality (č. 109; obr. 4: 7; 9: 8) možno nájsť okrem iných nálezisk v mezolitických inventároch zo Slovenska (Bárta 1957, 72, Tabl. XXII: 12-15), ako aj z iných území, napríklad z Poľska (Schild et al. 1975, 235, Tabl. IX: 1-2). Nakoľko ide o nálezy z prieskumov, t. j. bez stratigrafickej pozície, nemožno vylúčiť ani iné datovanie. Podobné artefakty vystupujú napríklad v náplni neolitickej skupiny Tiszadob (Kaminská 2007, 239, tab. VI: 15, 18), ale rovnako už v epipaleolite (Valde-Nowak/Kraszewska 2014, 14, Fig. 7: 7-8).

Pravdepodobne mezolitické osídlenie Šarišského Jastrabia naznačuje tiež mikroustup s vrchnou retušou a rydlovými údermi na ľavej hrane, formovaný do podoby „tylczaka“ (č. 106; obr. 4: 4; 9: 4). Viaceré typologické paralely k nemu však možno nájsť nielen na mezolitických (Kertész et al. 1994, 60, Taf. III: 5; Kozłowski 1989, 59, Pl. 2; Schild et al. 1975, 242, tabl. XVI: 26), ale aj epipaleolitickej náleziskách, napríklad v inventároch skupiny Federmesser z Pienin (Valde-Nowak/Kraszewska 2014, 28, Fig. 19).

Neolit až doba bronzová

Pri klasifikácii neolitickej nálezov je potrebné byť zvlášť opatrnlý. Nereprezentujú totiž prísnie diagnostické formy nástrojov. Neolitickej charakter, možno v spojitosti s bukovohorskou kultúrou, má s najväčšou pravdepodobnosťou obsidiánové jadro

z lokality Šarišské Jastrabie – Dlhý kopec I (č. 103; obr. 3: 8; 8: 10) (napr. Kaczanowska et al. 1993, Pl. 2: 6, 28: 12; Šiška 1979, 278, Taff. 4: 15).

Zdá sa, že časť výrobkov možno spojiť s niektorými z eneolitických kultúr, ako napríklad nožovitý nástroj z Hniezdneho (č. 62; obr. 2: 4; 7: 12), ústup z kraja jadra s negatívmi čepelí z Plavča (č. 119; obr. 4: 10; 9: 10), eventuálne tiež ústup z jadra z Ľubotína (č. 113; obr. 5: 2; 9: 16) (Kaczanowska et al. 1993, Pl. 40: 6; Němejcová-Pavúková/Bárta 1977, 437, Abb. 2: 18, 21, 26). V tejto súvislosti hodno spomenúť ďalej na juh, pozdĺž Torysy sa rozkladajúce badenské osídlenie (Šiška 1966), a ďalej v regióne Šariša je ešte viac neolitickej a eneolitickej osád (napr. Šiška 1976). Analogicky veľa neolitickej lokalít je položených juhovýchodne od sledovaného územia, t. j. v údolí Hornádu (Soják 2000, 251, mapa 1).

Časť problematických kamenných výrobkov z Kamienky – Lánu I (č. 47 a 51; obr. 2: 6; 3: 1; 8: 1, 3) a Starej Ľubovne – Uhlísk (č. 44; obr. 2: 5; 7: 13) môže prináležať do staršej doby bronzovej. Predstavujú dva atypické či hrubé vrtáky/„przekluwacze“ (?) a jeden ústup s čiastočnou retušou, všetky zhotovené na prírodných ústupoch (Bátora 1982, 265, obr. 9). Ich chronológia však nie je jednoznačná. Povrch majú zreteľne omletý a aj drobná čiastočná retuš môže vykazovať prírodné konkrécie „opracované“ prirodzenými procesmi (transport vo vode...) a súčasne pričinením človeka (orba). Výraznejšie sú naproti tomu artefakty z Litmanovej (č. 5; obr. 1: 8; 7: 9), Starej Ľubovne-Podsadku (č. 36 a 37; obr. 2: 1, 3; 7: 10, 11) a Jarabiny (č. 87; obr. 3: 6; 8: 8), nachádzajúce blízke paralely v starobronzových súboroch (Valde-Nowak 1995-1996, 39 nn., ryc. 8, 10: c-d; 2000, 312 nn., ryc. 7: 5, 10: 1, 12: 1-2). Okrem nich sa v zberovom inventári z lokality Šarišské Jastrabie – Dlhý kopec I objavil nástroj s bifaciálnym opracovaním v podobe hrubého vrtáka/„przekluwacza“ (č. 104; obr. 4: 3; 9: 3), ktorý má blízke analógie v starobronzových súboroch (Kopacz 2001, 172, tabl. XLVIII: 27; Ondráček/Šebela 1985; Valde-Nowak 1988a, 52, ryc. 8: 1-1).

V analyzovanej kolekcii štiepanej kamennej industrie vidno aj zreteľnú podobnosť s inventárom oravského typu, na čo poukazujú výrobky zo Starej Ľubovne – Hradu (č. 2; obr. 1: 1; 7: 1) a Sulína-Malého Sulína – Verenice II (č. 89; obr. 3: 9; 8: 11) (Valde-Nowak 1986, 116 n., Abb. 1: 9-11, 2: D). Ide o jedny z mála stôp prítomnosti industrie tohto typu na južnej strane Karpát. Zo severnej strany Karpát možno v najbližšom okolí inventáre oravského typu nájsť zo Žegiestowa (Tunia 1977; Valde-Nowak 1988b, 44, ryc. 9: 5-6), a tiež z Jaworek-Białej Wody, kde došlo k objavu tohto typu artefaktov len prednedávnom (Wawrzczak 2018).

ZÁVER

Sumarizujúc stav bádania daného územia od starej doby kamennej do starej doby bronzovej je zrejmé, že obraz je nelichotivý. Absolútne väčšina získanej kolekcie štiepaných kamenných výrobkov je z povrchových prieskumov. Odhliadnuc od závažnosti opísaných nálezov možno konštatovať, že výsledky prieskumov sú závislé od mnohých faktorov a artefakty získané terénou prospekciou nepochybne neodzrkadľujú komplexnú chronologicko-kultúrnu situáciu v danom regióne. Napokon značná časť nálezov bola omylom považovaná za artefakty a tak aj publikovaná v citovanej literatúre, a to i napriek skutočnosti, že predstavuje prírodné

kamenné konkrécie (pozri vyššie podrobnej Katalóg lokalít... a analýzu v predloženom teste). Výhradne systematický sondážny výskum nám môže poskytnúť ucelenejší obraz o štruktúre pravekého osídlenia. Ten sa realizoval pomerne dávno (jaskyňa Aksamitka) (*Wawrzczak/Soják 2017* – tu staršia lit.), čo zapríčinuje pretrvávajúce protichodné názory k danej téme (odlišné datovanie, tým aj rekonštrukcia osídlenia a pod.). Jedine najnovšie sondážne výskumy na paleolitickej lokalite Stará Ľubovňa – Pod Štokom I sú plne uspokojujúce a objavené nálezy indikujú osídlenie územia od stredného paleolitu, cez mladý a najmä neskorý paleolit, prakticky až po neolit (*Soják, Valde-Nowak 2007; Valde-Nowak et al. 2007*)

LITERATÚRA

- Bánesz 1959* – L. Bánesz: Problematický stredopaleolitickej nález zo severovýchodného Slovenska. Študijné zvesti Archeologického ústavu Slovenskej Akadémie vied 3, 1959, 131, 132.
- Bánesz 1961* – L. Bánesz: Prehľad paleolitu východného Slovenska. Slovenská archeológia 9, 1961, 33-48.
- Bánesz 1962a* – L. Bánesz: Nálezy drobnotvarej štiepanej industrie pod Vysokými Tatrami. Študijné zvesti Archeologického ústavu Slovenskej Akadémie vied 10, 1962a, 5-20.
- Bánesz 1962b* – L. Bánesz: Górnopaleolityczne kultury w wewnętrzny łuku wschodnich Beskidów. Acta Archaeologica Carpatica 4, 1962b, 77-90.
- Bánesz 1962c* – L. Bánesz: Nové poznatky o pravekom osídlení v oblasti Vysokých Tatier. Archeologicke Rozhledy 14, 1962c, 420-426.
- Bánesz 1962d* – L. Bánesz: Nové nálezy štiepanej industrie v údolí Popradu. Archeologicke Rozhledy 14, 1962d, 846-848.
- Bánesz 1965* – L. Bánesz: Údolie Torysy v starzej dobe kamennej. Nové obzory 7, 1965, 153-168.
- Bánesz 1966a* – L. Bánesz: Nález pracovného nástroja neandertálca z Vyšných Ružbách. Vlastivedný bulletin, 8. Poprad 1966.
- Bánesz 1966b* – L. Bánesz: Staršia doba kamenná – paleolit. In: Pravek východného Slovenska. Košice 1966, 11-48.
- Bánesz 1970* – L. Bánesz: Nové paleolitické výskumy a nálezy na východnom Slovensku. Východoslovenský pravek 1, 1970, 9-17.
- Bánesz 1976* – L. Bánesz: Prírodné prostredie, hospodárska základňa a materiálna kultúra aurignacienu strednej Európy. Slovenská archeológia 24, 1976, 5-82.
- Bánesz 1980* – L. Bánesz: Počiatky mladšieho paleolitu na východnom Slovensku. Historica Carpatica 9, 1980, 185-217.
- Bánesz 1990* – L. Bánesz: Mittelpaläolithische kleinförmige Industrie aus den Travertinfundstellen der Zips. Slovenská archeológia 38, 1990, 45-88.
- Bárta 1957* – J. Bárta: Pleistocénne piesočné duny pri Seredi a ich paleolitické a mezolitické osídlenie. Slovenská archeológia 5, 1957, 5-72.
- Bárta 1979* – J. Bárta: K problematike provenience surovín na výrobu štiepanej kamennej industrie v paleolite Slovenska. Slovenská archeológia 27, 1979, 5-15.
- Bárta 1986* – J. Bárta: Zur Problematik der Kommunikationsübergänge der Nordslowakei im Paläolithikum. In: B. Chropovský (red.): Urzeitliche und Frühhistorische Besiedlung der Ostslowakei im Bezug zu den Nachbargebieten. Nitra 1986, 41-47.
- Bátora 1982* – J. Bátora: Ekonomicko-sociálny vývoj východného Slovenska v starzej dobe bronzovej. Slovenská archeológia 30, 1982, 249-314.
- Biernat et al. 2013* – M. Biernat/M. Soják/P. Valde-Nowak: The complex of archaeological sites on the Litmanovská hill in Jarabina (Northern Slovakia). Slovenská archeológia 61, 2013, 1-20.
- Ginter 1974* – B. Ginter: Wydobywanie, przetwórstwo i dystrybucja surowców i wyrobów krzemiennych w schyłkowym paleolicie północnej części Europy środkowej. Przegląd Archeologiczny 22, 1974, 5-122.
- Cheben et al. 1999* – I. Cheben/L. Illášová/L. Kaminská/P. Valde-Nowak/P. Roth/M. Soják: Prieskum povodia riek Poprad a Dunajec. AVANS 1997, 1999, 70, 71.
- Cheben/Soják 2012* – I. Cheben/M. Soják: Výsledky archeologickej prieskumu severného Spiša. In: J. Juchelka (ed.): Archeologickej sborník. K sedesátym narozeninám Vratislava Janáka. Opava 2012, 127-143.
- Hovorka/Soják 1997* – D. Hovorka/M. Soják: Neolithic/Aeneolithic/Early Bronze Age polished stone industry from the Spiš area (Northeastern Slovakia). Slovenská archeológia 45, 1997, 7-34.
- Hromada 1998* – J. Hromada: Gravettienske sídliská v Moravanoch nad Váhom a ich miesto vo vývoji mladého paleolitu strednej Európy. Slovenská archeológia 46, 1998, 145-167.

- Javorský 1982 – F. Javorský: Prieskumy Výskumnej expedície Spiš. AVANS 1981, 1982, 110-134.
- Javorský 1984 – F. Javorský: Záchranné výskumy a prieskumy Výskumnej expedície Spiš. AVANS 1983, 1984, 96-112.
- Javorský 1985 – F. Javorský: Záchranné výskumy a prieskumy Výskumnej expedície Spiš. AVANS 1984, 1985, 110-125.
- Javorský 1986 – F. Javorský: Záchranné výskumy a prieskumy expedície Spiš Archeologického ústavu SAV. AVANS 1985, 1986, 108-118.
- Kaczanowska/Kozłowski 1976 – M. Kaczanowska/J. K. Kozłowski: Studia nad surowcami krzemiennymi południowej części Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. *Acta Archaeologica Carpathica* 16, 1976, 201-216.
- Kaczanowska et al. 1993 – M. Kaczanowska/J. K. Kozłowski/S. Šiška: Neolithic and Eneolithic chipped stone industries from Šarišské Michaľany, Eastern Slovakia. Kraków 1993.
- Kaminská 1990 – L. Kaminská: Význam surovinovej základne pre mladopaleolitickú spoločnosť vo východokarpatskej oblasti. Slovenská archeológia 39, 1991, 7-58.
- Kaminská 1999 – L. Kaminská: Travertínová lokalita Hôrka v kontexte stredopaleolitického osídlenia Slovenska. Slovenská archeológia 47, 1999, 1-36.
- Kaminská et al. 2000 – L. Kaminská/D. C. Ford/E. Hajnalová/M. Hajnalová/I. Horáček/J. Kovanda/V. Ložek/J. Mlíkovský/L. Smolíková: Hôrka-Ondrej. Research of a Middle Palaeolithic travertine locality. Nitra 2000.
- Kaminská 2005 – L. Kaminská: Hôrka-Ondrej. Osídlenie spišských travertínov v starzej dobe kamennej. Košice 2005.
- Kaminská 2007 – L. Kaminská: Praveké osídlenie pieskovej duny Veľká Moľva v Čičarovciach. Slovenská archeológia 55, 2007, 203-260.
- Kaminská 2014 – L. Kaminská: Zdroje kamenných surovín a ich využívanie v paleolite Slovenska. In: L. Kaminská (red.): Staré Slovensko. 2. Paleolit a mezolit. Nitra 2014, 44-47.
- Kertész et al. 1994 – R. Kertész/P. Sümegi/M. Kozák/M. Braun/E. Félegyházi/E. Hertelendi: Mesolithikum im nördlichen Teil der Großen Ungarischen Tiefebene. Nyíregyházi Jósa András Múzeum Évkönyve 36, 1994, 15-61.
- Kopacz 2001 – J. Kopacz: Początki epoki brązu w strefie karpackiej w świetle materiałów kamiennych. Kraków 2001.
- Kozłowski et al. 1981 – J. K. Kozłowski/A. Manecki/J. Rydlewski/P. Valde-Nowak/J. Wrzak: Mineralogico-geochemical characteristic of radiolarites used in the Stone Age in Poland and Slovakia. *Acta Archaeologica Carpathica* 21, 1981, 171-210.
- Kozłowski 1989 – S. K. Kozłowski: Mesolithic in Poland. A new approach. Warsaw 1989.
- Lexa et al. 2010 – J. Lexa/I. Seghedi/K. Németh/A. Szakács/V. Konečný/Z. Pécskay/A. Fülöp/M. Kovacs: Neogene-Quaternary volcanic forms in the Carpathian-Pannonian region: a review. Central European Journal of Geosciences 2 (3), 2010, 207-270.
- Lukáč/Roth 1991a – G. Lukáč/P. Roth: Mníšek nad Popradom-Medzibrodie 2. Nálezová správa z r. 1991. (Dokumentácia Lubovnianskeho múzea – hrad v Starej Ľubovni).
- Lukáč/Roth 1991b – G. Lukáč, P. Roth: Jarabina, Medzi jarkami. Nálezová správa z r. 1991. (Dokumentácia Lubovnianskeho múzea – hrad v Starej Ľubovni).
- Lukáč/Roth 1991c – G. Lukáč, P. Roth: Sulín-Malý Sulín, Verenice II. Nálezová správa z r. 1991. (Dokumentácia Lubovnianskeho múzea – hrad v Starej Ľubovni).
- Lukáč/Roth 1991d – G. Lukáč, P. Roth: Sulín-Malý Sulín, intravilán. Nálezová správa z r. 1991. (Dokumentácia Lubovnianskeho múzea – hrad v Starej Ľubovni).
- Neruda/Kaminská 2013 – P. Neruda/L. Kaminská: Neanderthals at Bojnice in the context of Central Europe. Brno – Nitra 2013.
- Němejcová-Pavúková/Bárta 1977 – V. Němejcová-Pavúková/J. Bárta: Äneolithische Siedlung der Boleráz-Gruppe in Radošina. Slovenská archeológia 25, 1977, 433-448.
- Ondráček/Šebela 1985 – J. Ondráček/L. Šebela: Pohřebiště nitranské skupiny v Holešově. Studie Muzea Kroměřížska 85, 1985, 2-130.
- Pelisiak 2006 – A. Pelisiak: The exploitation and distribution of flints from the Central part of Polish Jura in the Late Neolithic times. *Analecta Archaeologica Ressoviensis* 1, 2006, 73-86.
- Pelisiak 2008 – A. Pelisiak: The Jurassic flint type G in Central Europe in the Late Neolithic (3100 – 2300 BC). In: M. Furholt/M. Szmyt/A. Zastawny (red.): The Baden complex and the outside world. Bonn 2008, 147-154.
- Prošek 1953 – F. Prošek: Szeletien na Slovensku. Slovenská archeológia 1, 1953, 133-194.
- Roczkalski/Włodarczak 2002 – B. Roczkalski/P. Włodarczak: Obozowisko późnopaleolityczne w Krakowie-Kurdwanowie (stanowisko 10). In: P. Włodarczak (red.): Południowe obejście Krakowa. Materiały z epoki kamienia i z wczesnego okresu epoki brązu. Kraków 2002, 11-104.
- Roth 1988a – P. Roth: Stará Ľubovňa – hrad. Nálezová správa z r. 1988. (Dokumentácia Lubovnianskeho múzea – hrad v Starej Ľubovni).
- Roth 1988b – P. Roth: Litmanová, polohy 1, 2, 3. Nálezová správa z r. 1988. (Dokumentácia Lubovnianskeho múzea – hrad v Starej Ľubovni).
- Roth 1988c – P. Roth: Údol, Pri Božej muke. Nálezová správa z r. 1988. (Dokumentácia Lubovnianskeho múzea – hrad v Starej Ľubovni).
- Roth 1990 – P. Roth: Výsledky prieskumu v okrese Stará Ľubovňa. AVANS 1988, 1990, 144, 145.
- Roth 1991a – P. Roth: Kamienka, Lán I. Nálezová správa z r. 1991. (Dokumentácia Lubovnianskeho múzea – hrad v Starej Ľubovni).
- Roth 1991b – P. Roth: Kamienka, Lán II. Nálezová správa z r. 1991. (Dokumentácia Lubovnianskeho múzea – hrad v Starej Ľubovni).
- Roth 1991c – P. Roth: Kamienka, Pod Nižnou hrou. Nálezová správa z r. 1991. (Dokumentácia Lubovnianskeho múzea – hrad v Starej Ľubovni).
- Roth 1991d – P. Roth: Hniezdne, Pri kameňolome I. Nálezová správa z r. 1991. (Dokumentácia Lubovnianskeho múzea – hrad v Starej Ľubovni).

- Roth 1991e* – P. Roth: Hniezdne, Kút. Nálezová správa z r. 1991. (Dokumentácia Ľubovnianského múzea – hrad v Starej Ľubovni).
- Roth 1991f* – P. Roth: Hniezdne, Pri kameňolome II. Nálezová správa z r. 1991. (Dokumentácia Ľubovnianského múzea – hrad v Starej Ľubovni).
- Roth 1991g* – P. Roth: Hniezdne, pri kameňolome III. Nálezová správa z r. 1991. (Dokumentácia Ľubovnianského múzea – hrad v Starej Ľubovni).
- Roth 1991h* – P. Roth: Hniezdne, Pod Pisárskym vrchom. Nálezová správa z r. 1991. (Dokumentácia Ľubovnianského múzea – hrad v Starej Ľubovni).
- Roth 1991i* – P. Roth: Nová Ľubovňa, Vyšný talár. Nálezová správa z r. 1991. (Dokumentácia Ľubovnianského múzea – hrad v Starej Ľubovni).
- Roth 1991j* – P. Roth: Objav sídlisk neandertálcov. Ľubovnianske noviny, roč. XVII, č. 24, 27. 6. 1991, výstrižok z časopisu (nestránkovanej).
- Roth 1991k* – P. Roth: Prieskum v okrese Stará Ľubovňa. AVANS 1989, 1991, 86, 87.
- Roth 1992a* – P. Roth: Hniezdne, Pri kameňolome IV. Nálezová správa z r. 1992. (Dokumentácia Ľubovnianského múzea – hrad v Starej Ľubovni).
- Roth 1992b* – P. Roth: Výskum a prieskum v Starej Ľubovni. AVANS 1990, 1992, 89.
- Roth 1992c* – P. Roth: Prieskum v okrese Stará Ľubovňa. AVANS 1991, 1992, 102-104.
- Roth 1992d* – P. Roth: Výskum hradu Plaveč. AVANS 1991, 1992, 106.
- Roth 1994a* – P. Roth: Doterajšie výsledky archeologického výskumu v okrese Stará Ľubovňa. Historica Carpatica 23-24, 1992-1993, 1994, 87-108.
- Roth 1994b* – P. Roth: Výsledky prieskumu v okrese Stará Ľubovňa v rokoch 1990-1991. Študijné zvesti Archeologického ústavu Slovenskej Akadémie vied 30, 1994, 247-268.
- Roth 1995* – P. Roth: Prieskum v okrese Stará Ľubovňa. AVANS 1993, 1995, 112, 113.
- Roth 1996* – P. Roth: Výsledky prieskumu v okrese Stará Ľubovňa v rokoch 1992-1994. Študijné zvesti Archeologického ústavu Slovenskej Akadémie vied 32, 1996, 61-81.
- Roth 1997* – P. Roth: Prieskum v okrese Stará Ľubovňa. AVANS 1995, 1997, 154, 155.
- Roth/Glos 1997* – P. Roth/P. Glos: Prieskum údolia rieky Poprad. AVANS 1995, 1997, 155, 156.
- Roth/Glos 1998* – P. Roth/P. Glos: Ústupy z hradu Kamenica. AVANS 1996, 1998, 138.
- Roth/Hunka 1997* – P. Roth/J. Hunka: Prieskum okolia Jarabiny. AVANS 1995, 1997, 157.
- Roth/Lukáč 1992* – P. Roth/G. Lukáč: Prieskum údolia rieky Poprad. AVANS 1991, 1992, 107, 108.
- Roth/Lukáč 1995* – P. Roth/G. Lukáč: Prieskum údolia rieky Poprad. AVANS 1993, 1995, 114-116.
- Roth/Mišenko 1992* – P. Roth/P. Mišenko: Prieskum na hornej Toryse. AVANS 1991, 1992, 108.
- Schild et al. 1975* – R. Schild/M. Marczak/H. Królik: Pózny mezolit. Próba wieloaspektowej analizy otwartych stanowisk piaskowych. Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk 1975.
- Soják 2000* – M. Soják: Neolitické osídlenie Spiša. Slovenská archeológia 48, 2000, 185-314.
- Soják 2002a* – M. Soják: Archeologické prírastky Podtatranského múzea v Poprade v roku 1997. Študijné zvesti Archeologického ústavu Slovenskej Akadémie vied 34, 2002, 5-64.
- Soják 2002b* – M. Soják: Osídlenie horného Spiša na sklonku starzej doby kamennej. In: J. Gancarski (red.): Starza i średzkowa epoka kamienia w Karpatach polskich. Krosno 2002, 255-278.
- Soják 2003* – M. Soják: Prieskum a výskum oblasti Spiša. AVANS 2002, 2003, 132-142.
- Soják et al. 2004* – M. Soják/O. Soják/A. Suchý: Záchranné výskumy na Spiši. AVANS 2003, 2004, 177-182.
- Soják/Valde-Nowak 2007* – M. Soják/P. Valde-Nowak: Medzinárodný výskum v Starej Ľubovni. AVANS 2005, 2007, 185-187.
- Soják/Wawrzczak 2017* – M. Soják/M. Wawrzczak: The study of stone materials from the collection of the Mining museum in Rožňava. Študijné zvesti Archeologického ústavu Slovenskej Akadémie vied 62, 2017, 7-36.
- Šiška 1966* – S. Šiška: K počiatkom kultúry s kanelovanou keramikou na východnom Slovensku. Slovenská archeológia 14, 49-76.
- Šiška 1976* – S. Šiška: Sídlisko z mladšej doby kamennej v Prešove-Šarišských Lúkach. Slovenská archeológia 24, 1976, 83-117.
- Šiška 1979* – S. Šiška: Die Bükker Kultur in der Ostslowakischen Tiefebene. Slovenská archeológia 27, 1979, 245-290.
- Tunia 1977* – K. Tunia: Archeologiczne zdjęcia terenu polskiej części dorzecza Popradu. Acta Archaeologica Carpathica 17, 1977, 183-206.
- Valde-Nowak 1986* – P. Valde-Nowak: Inventare des Orava – Typus und ihre Bedeutung in der Bezeichnung der Besiedlung aus der Frühbronzezeit in den Karpaten. In: B. Chropovský (red.): Urzeitliche und Frühhistorische Besiedlung der Ostslowakei in Bezug zu den Nachbargebieten. Nitra 1986, 115-123.
- Valde-Nowak 1988a* – P. Valde-Nowak: Zabytki kamienne w grobach grupy nitrzańskiej. Acta Archaeologica Carpathica 27, 1988, 31-59.
- Valde-Nowak 1988b* – P. Valde-Nowak: Etapy i strefy zasiedlenia Karpat polskich w neolicie i na początku epoki brązu. Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź 1988.
- Valde-Nowak 1995-1996* – P. Valde-Nowak: Paleolityczne i wczesnobrązowe ślady osadnictwa w zachodniej części Beskidu Niskiego. Acta Archaeologica Carpathica 33, 1995-1996, 25-49.
- Valde-Nowak 2000* – P. Valde-Nowak: Zabytki krzemieniarskie kultury mierzanowickiej z Opatkowic, gm. Proszowice. In: J. Rydzewski (red.): 150 lat Muzeum Archeologicznego w Krakowie. Kraków 2000, 305-320.
- Valde-Nowak 2003* – P. Valde-Nowak: Middle Palaeolithic sequence. In: P. Valde-Nowak/A. Nadachowski/T. Madeyska (eds.): Obłazowa cave. Human activity, stratigraphy and palaeoenvironment. Kraków 2003, 24-43.
- Valde-Nowak 2013* – P. Valde-Nowak: The North-Carpathians province of silica rocks during Stone Age. In: Zs. Mester (ed.): The lithic raw material sources and interregional human contacts in the Northern Carpathian regions. Kraków – Budapest 2013, 87-97.

Valde-Nowak/Kraszewska 2014 – P. Valde-Nowak/A. Kraszewska: Nowa Biała and Sromowce Niżne – Late Palaeolithic Central Carpathian sites with arched-backed points. *Acta Archaeologica Carpathica* 49, 2014, 5-35.

Valde-Nowak et al. 2007 – P. Valde-Nowak/M. Soják/M. Waš: On the problems of Late Paleolithic settlement in Northern Slovakia. Example of Stará Ľubovňa site. *Slovenská archeológia* 55, 2007, 1-22.

Vlček 1953 – E. Vlček: Nálezy neandertálského človeka na Slovensku. *Slovenská archeológia* 1, 1953, 5-132.

Wawrzczak 2018 – M. Wawrzczak: Przypadkowe znalezisko artefaktów z Jaworek – Białej Wody, gm. Szczawnica, woj. małopolskie. *Pieniny – Przyroda i Człowiek* 15, 2018, v tlači.

Wawrzczak/Profus 2016 – M. Wawrzczak/T. Profus: Archeologiczne badania powierzchniowe w Pieninach. II. komunikat z prac w 2012 roku. *Pieniny – Przyroda i Człowiek* 14, 2016, 185-192.

Wawrzczak/Soják, v tlači – M. Wawrzczak/M. Soják: The history and state of archeological research in the Slovak part of the Pieniny Mts. (from Červený Kláštor to Litmanová) as compared to the Pieniny Mts. in Poland. In: R. Kowalski et al.: *Archeologia gór. In memoriam Profesor Andrzej Žaki/Archaeology of the mountains. In memoriam of Professor Andrzej Žaki*, v tlači.

THE STUDY OF THE STONE ARTIFACTS FROM THE ĽUBOVNIAN MUSEUM – CASTLE IN STARÁ ĽUBOVŇA

Marián Soják – Maciej Wawrzczak

Summary

Archaeological research were taken on selected localities of Stará Ľubovňa and Sabinov districts (NE Spiš and N Šariš regions) between 1988 and 1996. The research were done by P. Roth, P. Mišenko, P. Glos and G. Lukáč and the results were published in the earlier mentioned literature. The collection of materials, which are stored in the Museum in Stará Ľubovňa – Hrad in Stará Ľubovňa contains stone materials and also fragments of ceramics dating back to Late Medieval and Modern Period. This text analyzes only stone artifacts, which were problematically assigned by some earlier publications from the source of raw material and typological point of view. This work refers to the stone materials from Museum in Rožňava, which were described in some earlier publications (Soják/Wawrzczak 2017).

The analysed area has not been researched well so far. Most of the findings (especially dating back to the Middle Paleolithic) are just of a loose character. Only Stará Ľubovňa – Pod Štokom I site, with dominant settlement from Late Paleolithic (Magdalenian culture), has been recognized by archaeological excavations.

After preparing a detailed catalogue of sites with stone inventories, the authors classified characteristics artifacts from chronological (and culture) point of view.

The analysis of stone products shows (graph 1) that pseudoartifacts dominate in presented collection (71,09 %). The second numerous are prehistoric artifacts (24,17 %) and the last are problematic artifacts with marks of „knapping“ (3,79 %). A small part of this collection is represented by artifacts dating back to the Modern Period (0,95 %). The natural stones, which dominate in the collection, don't have any signs of intentional flaking. These are natural concretions and radiolarites chunks, which were collected by P. Roth and friends and described earlier as artifacts. There is no doubt that they were transported by water (streams) or they were exposed on the plowed surface during field works. There are some stones showing visible marks of pseudo retouched edges, and also removal negatives on the dorsal side, which were made by a plow.

The composition of analysed stone materials, taking into account raw materials, is presented on the graph 2. As it was mentioned earlier, the natural concretions and artifacts dating back to the Modern Period, were not included in the analysis. The artifacts were mostly made from local radiolarites of the Pieniny Klippen Belt (84,75 %). The second numerous were artifacts made from Kraków Jurassic flint (5,08 %), which beds are located to the N of Carpathians. A small set was generated also by limnosilicite (3,39 %), which originated from the E

part of Slovakia (Slanské/Zemplínske Mts.) or from neovolcanites area in the central part of Slovakia (Kremnické and Štiavnické Mts. and Žiarska Basin). Flysh radiolarite, Jurassic flint variety G, obsidian and andesite are represented by one piece each in the collection (1,69 %).

Despite the relatively small set of artifacts, part of them can be assigned from the chronological and cultural point of view.

The collection also presents artifact which is dated back to the Middle Paleolithic. Taking into consideration the typological point of view, this artifact made from radiolarite from the Kamienka locality, presents a perforator with bifacial retouch or side scraper (fig. 2: 2; 7: 7).

Other stone materials are undoubtedly dated back to the Late Paleolithic. It's a massive burin from Torysa locality, which was made from natural big concretion of Kraków Jurassic flint (fig. 4: 11; 9: 15). The closest analogies can be shown in macrolithic tools associated with Magdalenian culture (Valde-Nowak et al. 2007, 9 n., Fig. 9, 10; Wawrzczak/Profus 2016, 188, ryc. 2: b). A blade-flake made of radiolarite (crested blade of a second series) from Stará Ľubovňa locality (fig. 1: 5; 7: 5), which was discovered in the surroundings of Late Paleolithic camp (Valde-Nowak et al. 2007, 14, Pl. II: 9), can be most likely connected with the mentioned culture. It may not be excluded that a massive patinated blade, which was made from single platform core from Plaveč locality (fig. 6: 8; 10: 6), represents Gravettian and also Epigravattian culture. However, the mentioned blade had also close analogies with the Magdalenian culture (Biernat et al. 2013, 14, Pl. IV: 12). The artifacts, which are dated back to the Late Paleolithic, are mostly from Malý Lipník locality (fig. 5: 11; 6: 9; 10: 8, 12). From the typological point of view, both single platform cores are associated with Swiderian culture (Ginter 1974, 99, Pl. XIV: 6; Roccalski/Włodarczak 2002, 71 nn., tab. 13: 4, 14: 1, 18: 1). The blade (fig. 6: 2; 10: 7) and two flakes (fig. 5: 9, 10; 10: 4, 5) can also be assigned to the mentioned chronological interval. It is possible that both single platform cores can be assigned to the Magdalenian culture (Biernat et al. 2013, 13, Pl. III).

There are several artifacts dating back to the Mesolithic in the presented collection set, including cores from Hniezdne (fig. 3: 4; 8: 6) and Šarišské Jastrabie (fig. 4: 5; 9: 5) localities and also a microlithic flake from the second mentioned locality (fig. 4: 7; 9: 8). Analogous findings can be shown from the Mesolithic sites in Slovakia and Poland (Bárta 1957, 72, Tabl. XXII: 12-15; Schild et al. 1975, 235, Tabl. IX: 1-2). Despite the fact that these findings are the surface ones, without stratigraphic context, it is we can't exclude also another dating. Similar artifacts

are for example in the Neolithic Tiszadob culture (Kaminská 2007, 239, tab. VI: 15, 18), and also in Late Paleolithic (Valde-Nowak/Kraszewska 2014, 14, Fig. 7: 7-8). The proof for Mesolithic settlement in Šarišské Jastrabie site can probably be a microlithic flake with retouch and burin facets on the left edge, which is formed in the type of backed point (fig. 4: 4; 9: 4). From the typological point of view analogies can be find in the Mesolithic (Kertész et al. 1994, 60, Taf. III: 5; Kozłowski 1989, 59, Pl. 2; Schild et al. 1975, 242, tabl. XVI: 26), but also in the Late Paleolithic sites (Valde-Nowak/Kraszewska 2014, 28, Fig. 19).

Neolithic character (Bük culture?) can be represented by a core made of obsidian from the Šarišské Jastrabie site (fig. 3: 8; 8: 10).

It seems that some artifacts can be assigned to the Eneolithic cultures, such as a knife tool from Hniezdne site (fig. 2: 4; 7: 12), a flake from the core side with negatives of blades from Plaveč locality (fig. 4: 10; 9: 10), and possibly also a flake from Ľubotín locality (fig. 5: 2; 9: 16).

Some problematic stone artifacts from Kamienka (fig. 2: 6; 3: 1; 8: 1, 3) and Stará Ľubovňa localities can be assigned to the Early Bronze Age (fig. 2: 5; 7: 13). There are two typical and thick perforators (?) and one flake with fragmentary retouch. All artifacts were made on natural chunks. However, earlier mentioned chronology is not unambiguous. The surface of this „tools“ is clearly smoothed and a tiny, fragmentary retouch can indicate natural concretions (pseudotools) made by water transport or present human activity (tillage).

More evident artifacts than the earlier mentioned are artifacts from Litmanová (fig. 1: 8; 7: 9), Stará Ľubovňa-Podsadek (fig. 2: 1, 3; 7: 10, 11) and Jarabina (fig. 3: 6; 8: 8) localities, which have close analogies in the Early Bronze Age inventories (Valde-Nowak 1995-1996, 39 nn., ryc. 8, 10: c-d; 2000, 312 nn., ryc. 7: 5, 10: 1, 12: 1-2). It should be mentioned for example a tool from Šarišské Jastrabie locality with bifacial retouch which forms a massive perforator (fig. 4: 3; 9: 3). It has got the best analogies in the Early Bronze Age inventories (Kopacz 2001, 172, tabl. XLVIII: 27; Ondráček/Šebela 1985; Valde-Nowak 1988a, 52, ryc. 8: 1-4). There are clearly visible artifacts with connections to Orava type inventories in the analysed collection of stone materials, what indicates artifacts from Stará Ľubovňa (fig. 1: 1; 7: 1) and Sulín-Malý Sulín (fig. 3: 9; 8: 11) localities (Valde-Nowak 1986, 116 n., Abb. 1: 9-11, 2: D).

Most of this collection of stone artifacts was found during the survey research. Despite the way of obtaining earlier described findings it must be stated that collected artifacts do not reflect all chronological and cultural situation in this region. Significant part of finds was mistakenly taken as artifacts and pub-

lished in cited literature, although they are natural rock chunks (see earlier the catalogue and analyze).

It seems that only systematically archaeological research can give convincing data about structure of prehistoric settlement. The research has been conducted in the past (Aksamitka cave), but there are doubts and discussions about these works (about dating, settlement reconstruction etc.). Only archaeological research in the Paleolithic site Stará Ľubovňa – Pod Štokom I was made in the satisfactory way and results from this research indicate settlement from Middle Paleolithic to the Upper and Late Paleolithic and as far as to the Neolithic.

GRAPHS

Graph 1. The category of stone materials (in %):
A – pseudoartifacts; B – problematic artifacts; C – prehistoric artifacts; D – Modern Period artifacts.

Graph 2. Raw material of the analyzed collection of stone artifacts: RA – radiolarite; JPP – Kraków Jurassic flint; LSC – limnosilicite; RAf – flysh radiolarite; JP-G – Jurassic flint variety G; OBS – obsidian; A – andesite.

FIGURES

Fig. 1. A chipped stone industry from the Museum in Stará Ľubovňa – Hrad in Stará Ľubovňa. 1 – Jurassic flint variety G?; 2-8 – radiolarite.

Fig. 2. A chipped stone industry from the Museum in Stará Ľubovňa – Hrad in Stará Ľubovňa. 1-7 – radiolarite.

Fig. 3. A chipped and polished stone industry from the Museum in Stará Ľubovňa – Hrad in Stará Ľubovňa. 1-6, 9-11 – radiolarite; 7 – andesite; 8 – obsidian; 12 – Kraków Jurassic flint.

Fig. 4. A chipped stone industry from the Museum in Stará Ľubovňa – Hrad in Stará Ľubovňa. 1-6, 8, 9 – radiolarite; 7 – flysch radiolarite; 10 – limnosilicite; 11 – Kraków Jurasic flint.

Fig. 5. A chipped stone industry from the Museum in Stará Ľubovňa – Hrad in Stará Ľubovňa. 1-12 – radiolarite.

Fig. 6. A chipped stone industry from the Museum in Stará Ľubovňa – Hrad in Stará Ľubovňa. 1-7, 9 – radiolarite; 8 – patinated silicit (Kraków Jurasic flint?).

Fig. 7. A chipped stone industry from the Museum in Stará Ľubovňa – Hrad in Stará Ľubovňa. 1 – Jurasic flint variety G?; 2-13 – radiolarite.

Fig. 8. A chipped and polished stone industry from the Museum in Stará Ľubovňa – Hrad in Stará Ľubovňa. 1-8, 11-13 – radiolarite; 9 – andesite; 10 – obsidian; 14 – Kraków Jurasic flint.

Fig. 9. A chipped stone industry from the Museum in Stará Ľubovňa – Hrad in Stará Ľubovňa. 1-7, 9, 11-14, 16 – radiolarite; 8 – flysch radiolarite; 10 – limnosilicite; 15 – Kraków Jurasic flint.

Fig. 10. A chipped stone industry from the Museum in Stará Ľubovňa – Hrad in Stará Ľubovňa. 1-5, 7-16 – radiolarite; 6 – patinated silicit (Kraków Jurasic flint?).

Fig. 11. Example radiolarite pseudoartefacts in Stará Ľubovňa – Hrad in Stará Ľubovňa collection.

Translated by Maciej Wawrzczak

PhDr. Marián Soják, PhD.
Archeologický ústav SAV
Pracovisko Mlynská 6
SK – 052 01 Spišská Nová Ves
sojak@ta3.sk

Mgr. Maciej Wawrzczak
Instytut Archeologii i Etnologii PAN
Al. Solidarności 105
PL – 00 140 Warszawa
m.wawrzczak@interia.pl